Utrikesutskottets utlåtande 2024/25:UU5

Kommissionens arbetsprogram 2025

Sammanfattning

I utlåtandet redovisas granskningen av kommissionens arbetsprogram för 2025. Utskottet föreslår att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Utrikesutskottet konstaterar att arbetsprogrammet presenteras i en tid präglad av stor geopolitisk osäkerhet där den regelbaserade världsordningen utmanas och där EU står inför ett flertal sammanlänkade utmaningar som endast kan mötas av ett starkt och enat EU. Vidare understryker utskottet att mycket har hänt på det utrikes-, säkerhets- och handelspolitiska området sedan programmet publicerades.

Utrikesutskottet välkomnar att kommissionen är tydlig med att EU inte vacklar i solidariteten med Ukraina och att arbetsprogrammet tar upp åtgärder för att öka trycket på Ryssland genom bl.a. sanktioner, utkrävande av rättsligt ansvar och krav på ekonomisk gottgörelse.

Utskottet delar uppfattningen att unionens utvidgning är en geostrategisk investering för fred, säkerhet, stabilitet och välstånd i Europa. Det ligger i Sveriges intresse att hjälpa kandidatländerna att närma sig unionen. Utskottet anser att konkurrenskraft och tillväxt är en förutsättning för en lyckad utvidgning, och att det därför är välkommet att kommissionen ger arbetet med regelförenkling en framträdande plats i arbetsprogrammet.

Utskottet noterar att inre och yttre säkerhet liksom försvar kommer att bli framträdande områden under mandatperioden. Utskottet välkomnar därmed dels den vitbok om försvarsfrågor som ska tas fram tillsammans med den höga representanten, dels en kommande strategi för krisberedskap.

Utskottet välkomnar att kommissionen avser att ta fram förslag inom ramen för ett europeiskt demokratiförsvar (European Democracy Shield) som ska stärka skyddet för EU:s demokratier samt motverka desinformation och utländsk inblandning i demokratiska processer, men understryker att EU:s arbete ska begränsas till tydliga mervärden i förhållande till nationell kompetens och nationella lösningar.

I utrikesutskottets utlåtande finns fem särskilda yttranden (S, SD, V, C, MP).

I utlåtandet finns även yttranden från fem utskott: miljö- och jordbruksutskottet, justitieutskottet, näringsutskottet, civilutskottet och trafikutskottet.

Granskade dokument

Kommissionens arbetsprogram 2025. Framåt tillsammans – en djärvare, enklare och snabbare union (COM(2025) 45).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut 5
Redogörelse för ärendet 6
Ärendet och dess beredning 6
Bakgrund 6
Arbetsprogrammets huvudsakliga innehåll 7
Granskning av kommissionens planeringsdokument 7
Utskottets granskning 8
Kommissionens arbetsprogram 2025 8
Särskilda yttranden 22
1. Kommissionens arbetsprogram 2025 (S) 22
2. Kommissionens arbetsprogram 2025 (SD) 23
3. Kommissionens arbetsprogram 2025 (V) 24
4. Kommissionens arbetsprogram 2025 (C) 24
5. Kommissionens arbetsprogram 2025 (MP) 25
Bilaga 1
Förteckning över granskade dokument 27
Bilaga 2
Förteckning över granskningsutlåtanden 28
Bilaga 3
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2024/25:MJU6y 29
Bilaga 4
Justitieutskottets yttrande 2024/25:JuU1y 36
Bilaga 5
Näringsutskottets yttrande 2024/25:NU7y 40
Bilaga 6
Civilutskottets yttrande 2024/25:CU3y 51
Bilaga 7
Trafikutskottets yttrande 2024/25:TU7y 56

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Kommissionens arbetsprogram 2025

Riksdagen lägger utlåtande 2024/25:UU5 till handlingarna.

Stockholm den 13 mars 2025

På utrikesutskottets vägnar

Aron Emilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Aron Emilsson (SD), Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Margareta Cederfelt (M), Linnéa Wickman (S), Ann-Sofie Alm (M), Håkan Svenneling (V), Magnus Berntsson (KD), Kerstin Lundgren (C), John E Weinerhall (M), Jacob Risberg (MP), Stefan Olsson (M), Angelika Bengtsson (SD), Johan Büser (S), Katarina Tolgfors (M) och Elin Nilsson (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Den 11 februari 2025 antog den nytillträdda kommissionen meddelandet Kommissionens arbetsprogram 2025 (COM(2025) 45). Meddelandet i engelsk språkversion lämnades till riksdagen den 12 februari. Efter samråd med partiernas gruppledare bestämde talmannen den 18 februari att välja ut meddelandet för granskning så fort den svenska språkversionen inkommit. Den svenska språkversionen av meddelandet lämnades till riksdagen den 26 februari. Slutligen hänvisade kammaren med stöd av 9 kap. 20 § riksdagsordningen meddelandet till utrikesutskottet för granskning den 27 februari. Granskningen ska enligt 10 kap. 3 § riksdagsordningen redovisas i ett utlåtande till kammaren.

Utrikesutskottet beslutade vid sammanträdet den 23 januari 2025 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över arbetsprogrammet i de delar som rör respektive utskotts beredningsområde (utskottets prot. 2024/25:16). Yttranden har lämnats av miljö- och jordbruksutskottet, justitieutskottet, näringsutskottet, civilutskottet och trafikutskottet. Yttrandena finns i bilagorna 3–7.

Den 25 februari 2025 genomförde utskottet ett offentligt sammanträde där den svenska kommissionären Jessika Roswall redogjorde för sitt ansvarsområde i kommissionen och för den nytillträdda kommissionens första arbetsprogram. Till sammanträdet var övriga utskott och EU-nämnden inbjudna att delta (prot. 2024/25:21).

Utskottet får regelbundet föredragningar av företrädare för Utrikesdepartementet inför utrikesrådets möten. Regeringsföreträdare föredrar också på utskottets begäran särskilda frågor som är aktuella i EU-arbetet. Utskottet redovisade det senaste årets föredragningar i betänkande 2023/24:UU10. Efter justeringen av det betänkandet fick utskottet den 7 maj 2024 information av dåvarande EU-ministern om EU:s strategiska agenda och om EU:s förberedelser inför utvidgningen. Uppdaterad information om utvidgningen gavs av utrikesministern vid sammanträdet den 28 november 2024. Utrikesdepartementet informerade också om utvecklingen av det östliga partnerskapet den 5 november 2024 och om sitt arbete med att skapa enighet inom EU för att lista Islamiska revolutionsgardet som en terroristorganisation.

Bakgrund

Efter valet till Europaparlamentet i juni 2024 antog Europeiska rådet den strategiska agendan med vägledande prioriteringar för EU 2024–2029. Den 18 juli 2024 valde Europaparlamentet på Europeiska rådets förslag Ursula von der Leyen till kommissionens ordförande för ytterligare en femårsperiod.

Valet följde på en presentation av ordförandens politiska riktlinjer för en kommande kommission. Efter att medlemsstaterna nominerat sina kandidater till kommissionärer, och dessa frågats ut och godkänts av Europaparlamentet, beslutade Europeiska rådet den 28 november 2024 att utnämna kommissionen för perioden den 1 december 2024 t.o.m. den 31 oktober 2029.

Europaparlamentet, rådet och kommissionen har kommit överens om processer för flerårig och årlig programplanering. Kommissionens arbetsprogram ingår i den årliga programplaneringen. Med utgångspunkt i arbetsprogrammet ska de tre institutionerna enas om en gemensam förklaring om prioriteringarna i lagstiftningsarbetet för 2025.

Arbetsprogrammets huvudsakliga innehåll

I det årliga arbetsprogrammet anger kommissionen sina prioriteringar för det kommande året och de viktigare initiativ till lagstiftning och andra åtgärder som den avser att lägga fram. Arbetsprogrammet för 2025 är den nytillträdda kommissionens första. Det är baserat på kommissionsordförandens politiska riktlinjer, som i sin tur är baserade på Europeiska rådets strategiska agenda.

Arbetsprogrammets innehåll beskrivs nedan under Utskottets granskning.

Granskning av kommissionens planeringsdokument

Enligt 9 kap. 20 § riksdagsordningen får talmannen efter samråd med gruppledarna bestämma att dokument från Europeiska unionen, med undantag för förslag till rättsakter, och dokument inom ramen för det interparlamentariska samarbetet inom unionen ska granskas av riksdagen. De utvalda dokumenten ska enligt 10 kap. 2 § riksdagsordningen hänvisas till ett utskott, och utskottet ska enligt 10 kap. 3 § lämna ett utlåtande över EU-dokumentet till kammaren.

Riksdagen har granskat kommissionens planeringsdokument sedan 2008.

Utskottets granskning

Kommissionens arbetsprogram 2025

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger utlåtande 2024/25:UU5 till handlingarna.
Jämför särskilt yttrande 1 (S), 2 (SD), 3 (V), 4 (C) och 5 (MP).

Arbetsprogrammet

Kommissionens arbetsprogram för 2025 är det första för den nuvarande kommissionen som tillträdde den 1 december 2024. Programmet utgår från de åtaganden som kommissionen har lagt fram i de politiska riktlinjerna för sitt arbete under 2024–2029.

Inledningsvis konstaterar kommissionen att arbetsprogrammet presenteras i en tid präglad av stor geopolitisk osäkerhet där den regelbaserade världsordningen utmanas och där EU står inför ett flertal sammanlänkade utmaningar som ska mötas av ett stark och enat EU.

Arbetsprogrammet innehåller förslag under sju rubriker med ett tydligt fokus på regelförenklingar samt bättre och effektivare genomförande av EU-lagstiftning i linje med den s.k. Draghirapporten om EU:s konkurrenskraft. Enligt kommissionen ska det åstadkommas dels genom flera kommande initiativ (s.k. omnibusförslag) i syfte att förenkla befintlig EU-lagstiftning, dels ett flertal nya förslag med en tydlig ambition om regelförenkling.

Ett första övergripande omnibuspaket berör förenklingar när det gäller bl.a. hållbarhetsrapportering och inom taxonomiregelverket. Ett andra paket ska innehålla förslag för att minska regelbördan för små och medelstora företag vilket ska följas av förslag inom den gemensamma jordbrukspolitiken. Utöver detta ska kommissionen genomföra årliga utvärderingar av existerande EU-lagstiftning i syfte att pröva ändamålsenligheten och möjligheten till regelförenklingar. Dessa åtgärder ska enligt kommissionen bidra till målet att minska den samlade administrativa bördan med 25 procent och med 35 procent för små och medelstora företag.

I syfte att stärka EU:s konkurrenskraft aviseras ett flertal initiativ där den redan presenterade Konkurrenskraftskompassen (se nedan) ska fungera vägledande under mandatperioden. Bland förslagen kan nämnas en ny horisontell strategi för att modernisera den inre marknaden. Ett annat nyckelinitiativ utgörs av Clean Industrial Deal – given för en ren industri – som ska innefatta förslag om hur EU på kort sikt ska stärka sin konkurrenskraft och samtidigt minska utsläppen.

Inre och yttre säkerhet liksom försvar kommer att bli framträdande områden under mandatperioden och i arbetsprogrammet aviseras en vitbok om det europeiska försvarets framtid liksom en strategi för att stärka EU:s

beredskap i linje med den s.k. Niinistörapporten. Även en strategi för EU:s inre säkerhet kommer att presenteras. Till sommaren presenteras förslag till EU:s nästa långtidsbudget (Multiannual Financial Framework, MFF). I höst kommer även förslag om ett europeiskt demokratiförsvar (European Democracy Shield) som ska innehålla förslag för att stärka skyddet för vår demokrati samt motverka desinformation och utländsk inblandning i demokratiska processer.

De sju avsnitten i programmet förklaras ytterligare nedan.

Hållbart välstånd och konkurrenskraft

För att stärka den europeiska konkurrenskraften har kommissionen lanserat Konkurrenskraftskompassen som ska vägleda startup-företag och entreprenörer som fokuserar på hållbar tillväxt för enklare tillgång till kapital. Vidare ska initiativet given för en ren industri fungera som en vägledning för att uppnå EU:s mål i the den europeiska gröna given genom bl.a. att skapa tillgång till prisvärd energi och stärka den ekonomiska säkerheten. Kommissionen kommer också att utveckla en ny ram för statligt stöd för att bl.a. påskynda utbyggnaden av förnybar energi, stärka industriell utfasning av fossila bränslen samt öka investeringar i ren energi.

En ny vägledning ska tas fram för att få stopp på import av rysk energi för att ytterligare begränsa EU:s beroende av rysk energi och till slut helt fasa ut rysk energiimport.

Försvar och säkerhet

I en osäker omvärld intensifierar kommissionen arbetet med att värna säkerhet och fred, och EU kommer fortsätta ha ett nära samarbete med Nato och andra likasinnade samarbetspartner. En vitbok om framtiden för EU:s försvar ska som nämns ovan tas fram tillsammans med den höga representanten samt en strategi för att stärka EU:s beredskap vilken baseras på Finlands tidigare president Sauli Niinistös rapport om EU:s beredskap i kris. Beredskapsstrategin kommer att förstärka krisförebyggande åtgärder och EU:s resiliens, förstärkt av initiativ som EU:s nya strategi för inre säkerhet (Stockpiling Strategy) och rättsakt om kritiska läkemedel (Critical Medicines Act) för att säkra tillgång till läkemedel och läkemedelsmateriel.

För att möta gränsöverskridande hot mot EU:s säkerhet aviseras en ny intern säkerhetsstrategi i form av åtgärder för att förutse säkerhetshot, stärka EU:s resiliens och kapacitet att förebygga och reagera på nya brott och hot mot EU:s säkerhet. Ett direktiv om handel med skjutvapen kommer att innehålla gemensamma straffrättsliga normer för olaglig handel, och nya regler för kemikalier som kan användas vid tillverkning av narkotika (s.k. narkotika-prekursorer) ska minska tillgången till dem för olaglig narkotikatillverkning och effektivisera kontrollåtgärder.

Vidare presenterar kommissionen initiativ för cybersäkerhet för sjukhus och vårdgivare samt vikten av att skydda infrastruktur under vatten, särskilt

telekommunikationskablar, som beskrivs som en kritisk del i den digitala infrastrukturen och fortsätter att vara ett utsatt mål för ökade hybridhot.

Ytterligare ansträngningar aviseras med att genomföra EU:s migrations- och asylpakt med bl.a. gemensamma insatser för att garantera säkerheten vid EU:s gränser samt snabbare asyl- och återvändandeförfaranden och samtidigt åtgärda de bakomliggande orsakerna till migration och garantera skyddet av de grundläggande rättigheterna. En ny migrations- och asylstrategi ska fungera som ett ramverk i det fortsatta arbetet med genomförandet av migrations- och asylpakten.

Stärka EU:s samhällen och sociala modell

Kommissionen lanserar i arbetsprogrammet en ny handlingsplan för genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Pelaren lanserades 2017 och har sedan dess fokuserat på gemensamma utmaningar på arbetsmarknaden och i samhället. Den nya handlingsplanen ska anpassa sig till tekniska, demografiska och sektoriella omvandlingar på arbetsmarknaden. Kommissionen presenterar även Kompetensunionen (Union of Skills) i syfte att säkerställa att alla arbetstagare har den utbildning de behöver och företagen får tillgång till den kvalificerade arbetskraft som krävs för att stärka produktivitet och konkurrenskraft.

Upprätthålla livskvaliteten för EU:s medborgare

En vision för jordbruk, livsmedelstrygghet, vatten och natur presenteras i syfte att säkerställa ett ramverk samt en vägledning för jord- och lantbrukare. Ett förenklingspaket av den gemensamma jordbrukspolitiken kommer exempelvis att ta itu med den administrativa börda som jordbrukare och nationella förvaltningar upplever.

Kommissionen lyfter fram haven som anses spela en nyckelroll för EU:s välmående, hållbarhet och säkerhet. Havspakten presenteras i syfte att skapa ett enhetligt ramverk för havspolitiken och syftar till att bevara havshälsan och stärka EU:s blå ekonomi. Dessutom kommer den europeiska strategin för vattenresiliens att tillämpas från källa till hav för att hantera vattenresurserna effektivt och ta itu med klimatförändringarnas effekter som översvämningar och torka.

Försvara demokratin och upprätthålla EU:s gemensamma värderingar

Det nya europeiska demokratiförsvaret (European Democracy Shield) ska bemöta hot mot EU:s samhällen såsom ökad extremism, desinformation och utländsk påverkan på val och demokratiska processer. Civilsamhällesorganisationer belyses som viktiga aktörer i fråga om att skydda våra demokratiska system och institutioner. Kommissionen avser därmed att öka sitt engagemang för att stötta och skydda civilsamhället.

Kommissionen planerar också för att förbättra strategier för att bekämpa diskriminering på grund av kön, funktionsnedsättning, etnicitet eller sexuell läggning och lägga fram nya jämlikhetsstrategier för hbtqi-personer och antirasism.

I samband med internationella kvinnodagen den 8 mars 2025 tog kommissionen fram en ny färdplan för kvinnors rättigheter.

Ett globalt EU – makt och partnerskap

Ukrainas frihet är fortsatt en prioritet för EU. Kommissionen lyfter även fram vikten av EU:s stöd för en rättvis, långsiktig, hållbar och stabil fred i Mellanöstern via en tvåstatslösning.

En strategi för Medelhavet och Svarta havet fokuserar på regionalt samarbete, ekonomiska investeringar och säkerhet. En ny strategi för fördjupat samarbete mellan EU och Indien kommer att fokusera på att fastställa områden av gemensamma strategiska intressen.

Ett enat EU för framtiden

Kommissionen planerar att presentera en ny långtidsbudget för EU (den fleråriga budgetramen) som fokuserar på att förenkla tillgången till EU-finansiering och öka den ekonomiska effekten för att stödja nationell, privat och institutionell finansiering. Dessutom kommer en översyn att göras av policyramverk före utvidgningen i syfte att garantera att EU:s policyramverk inom ramen för utvidgningen kan fortsätta leverera effektivt i en större union.

EU:s fleråriga och årliga programplanering

I det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning från 2016 har Europaparlamentet, rådet och kommissionen enats om att stärka unionens fleråriga och årliga programplanering i enlighet med EU-fördragets artikel 17.1 (EUT 2016/L 123/1). För ändamålet anger det internationella avtalet två processer: en för flerårig programplanering och en för årlig programplanering.

Processen för den årliga programplaneringen är enligt det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning uppdelad i två faser. Den första utgörs av kommissionens arbetsprogram och den andra av den interinstitutionella programplaneringen, som genomförs gemensamt av Europaparlamentet, rådet och kommissionen.

I processen för flerårig programplanering ska de tre institutionerna vid utnämningen av en ny kommission utbyta synpunkter om de viktigaste politiska målen och prioriteringarna för den nya mandatperioden i syfte att underlätta en mer långsiktig planering. Processen resulterar i gemensamma slutsatser från de tre institutionerna.

En annan utgångspunkt för den interinstitutionella fleråriga programplaneringen är de politiska riktlinjer för den kommande mandatperioden som kommissionens ordförande har utarbetat med hänsyn till den strategiska

agendan och förankrat i Europaparlamentet i samband med sin nominering. Genomförandet av kommissionsordförandens politiska riktlinjer ligger till grund för kommissionens årliga arbetsprogram.

EU:s strategiska agenda

Vid sitt möte den 27 juni 2024 antog Europeiska rådet den strategiska agendan för EU för perioden 2024–2029. Europeiska rådet uppmanade institutionerna att genomföra agendan och att utforma nästa fleråriga budgetram i enlighet med dess prioriteringar.

I den strategiska agendans övergripande inledning framhålls behovet av att stärka konkurrenskraften, genomföra klimatomställningen och den digitala omställningen, hantera migrationen, ta ansvar för Europas säkerhet och försvar samt att visa ledarskap i hanteringen av de globala utmaningarna och främja folkrätten och en inkluderande multilateralism.

Den 25 juni 2024 samrådde statsministern med EU-nämnden om den strategiska agendan. Statsministern konstaterade att Sverige fått genomslag för de svenska prioriteringarna i fråga om Ukraina, utvidgningen, konkurrenskraften, gränsöverskridande organiserad brottslighet, terrorbekämpning, migration, klimatet, rättsstatens principer och försvars- och beredskapsfrågor. EU-nämnden gav stöd för regeringens ståndpunkt (uppt. 2023/24:45).

Politiska riktlinjer för kommissionen 2024–2029

Inför Europaparlamentets val av Ursula von der Leyen till ytterligare en period som kommissionens ordförande den 18 juli 2024 redovisade ordförandekandidaten sina politiska riktlinjer för den tillträdande kommissionen. Prioriteringarna i de politiska riktlinjerna är baserade på Europeiska rådets strategiska agenda och på kontakter med de politiska grupperingarna i Europaparlamentet.

Det huvudsakliga budskapet är att EU står inför ett vägval som kommer att avgöra unionens ställning för mycket lång tid framöver och att det bara är genom enighet och samgående som EU kan hantera de stora utmaningarna och forma framtiden efter sina egna prioriteringar. Riktlinjerna framhåller initiativ för

- välstånd och konkurrenskraft
- försvar och säkerhet
- människor och samhällen
- livsmedelssäkerhet, vatten och natur
- demokrati och gemensamma värden
- Europa i världen
- resultat och EU:s framtid.

Enligt artikel 5 i kommissionens arbetsordning ska kommissionen fastställa sina prioriteringar i enlighet med de politiska riktlinjer som ordföranden har

angett. Dessa prioriteringar ska återspeglas i kommissionens arbetsprogram och förslag till budget som den antar varje år (beslut (EU) 2024/3080).

Kommissionens svar på granskningen av arbetsprogrammet 2024

Den 6 december 2023 slutförde riksdagen sin granskning av kommissionens arbetsprogram för 2024 (COM(2023) 638, utl. 2023/24:UU5, prot. 2023/24:43). Den 21 maj 2024 tog riksdagen emot kommissionens svar på utlåtandet om granskningen (C(2024) 3389).

I svaret ger kommissionen kompletterande och uppdaterad information om vissa av de frågor som berörs i utlåtandet. Det gäller bl.a. det fortsatta stödet till Ukraina genom den nya Ukrainafaciliteten och arbetet med att använda frysta och immobiliserade ryska tillgångar för att finansiera Ukrainas återhämtning och återuppbyggnad, inklusive genom militär utrustning och stöd till den ukrainska försvarsindustrin. Kommissionen välkomnar att riksdagen understrukit vikten av att komma framåt i frågan om de ryska tillgångarna och räknar med fortsatt svenskt stöd när nästa steg tas. Kommissionen delar även uppfattningen att sanktionerna mot Ryssland måste prioriteras även fortsättningsvis och lyfter särskilt fram arbetet med att genomföra sanktionerna och att motverka försök att kringgå dem.

Vidare redogör kommissionen för arbetet med EU:s interna reformer och stödet till kandidatländerna i utvidgningsprocessen. Kommissionen bekräftar att utvidgningen är meritbaserad och att respekten för EU:s grundläggande värden och anpassning till den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken fortsätter att vara grundläggande krav för en anslutning.

Med anledning av de synpunkter som riksdagen framfört om subsidiaritet och proportionalitet i EU:s lagstiftande verksamhet och om konkurrenskraft och tillväxt som förutsättning för en lyckad utvidgning, redogör kommissionen för sitt arbete med bättre lagstiftning och för att minska den administrativa bördan som följer av regleringar.

Kommissionen kommenterar även de synpunkter om uteblivna förslag om djurskydd, livsmedelsmärkning och kemikalier som hade framförts av miljö- och jordbruksutskottet i yttrandet över arbetsprogrammet. Kommissionen framhåller betydelsen av det förslag om skydd av djur under transporter som den lagt fram och anger att andra djurskyddsförslag håller på att beredas. När det gäller översynen av reglerna om livsmedelsinformation och av kemikalieförordningen, som också tagits upp i miljö- och jordbruksutskottets yttrande, framhåller kommissionen nödvändigheten av grundliga förberedelser och att dessa måste få ta tid.

Med hänvisning till försvarsutskottets yttrande välkomnar kommissionen stödet för satsningar på försvarsindustrin och redogör för den strategi för detta som presenterades i mars 2024. Kommissionen redogör även för arbetet med att säkerställa Ukrainas tillgång till artilleriammunition. Kommissionen framhåller att arbetet baseras på en begäran från Ukraina, vilket är anledningen till att fokus ligger på just artilleriammunition. Andra försvarsprodukter, som

t.ex. det behov av ammunition av andra kalibrar som försvarsutskottet påtalat i sitt yttrande, kommer dock att omfattas av det försvarsindustriprogram som kommissionen föreslagit som ett led i försvarsindustristrategin.

Upplysningar från regeringen

Kommenterad dagordning för allmänna rådet den 17 december 2024

Vid allmänna rådets möte den 17 december 2024 hölls en diskussion om den interinstitutionella fleråriga programplaneringen och kommissionens arbetsprogram för 2025 (rådets dokument 16482/24). Vid rådsmötet diskuterades också EU:s framtid mot bakgrund av Draghirapportens rekommendationer i fråga om EU:s beslutsprocess och styrning (rådets dokument 15830/24).

I sin kommenterade dagordning för samrådet med EU-nämnden inför rådsmötet formulerade regeringen sina förslag till svensk ståndpunkt i de båda frågorna (dnr 719-2024/25). Vid samrådet med EU-nämnden den 13 december 2024 fick regeringen, med avvikande ståndpunkter från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, stöd för sin föreslagna inriktning inför diskussionerna i rådet (EU-nämndens uppt. 2024/25:15).

Rådsordföranden sammanfattade rådets diskussion om programplaneringen i ett brev till kommissionens ordförande. Av brevet framgår bl.a. att rådsmedlemmarna i huvudsak välkomnade den omfattande och balanserade ansats som återspeglas i kommissionsordförandens politiska riktlinjer (rådets dokument 16982/24).

Kommenterad dagordning inför allmänna rådet den 25 februari 2025

Vid allmänna rådets möte den 25 februari 2025 genomfördes ett meningsutbyte om kommissionens arbetsprogram för 2025 och om den årliga och fleråriga programplaneringen. I regeringens kommenterade dagordning för samrådet med EU-nämnden inför rådsmötet anger regeringen i sitt förslag till svensk ståndpunkt att de välkomnar den huvudsakliga inriktningen i kommissionens arbetsprogram. Det ligger i linje med den inriktning som presenterades i höstas genom Ursula von der Leyens politiska riktlinjer för den kommande mandatperioden. Arbetsprogrammet följer i stora delar den ansats som regeringen antagit inom sina prioriterade frågor på EU-området: kriget, kriminaliteten, klimatet och konkurrenskraften. Dessa prioriteringar bör också ligga till grund för inriktningen på och prioriteringen inom den årliga och fleråriga programplaneringen.

Yttranden från andra utskott

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande

Miljö- och jordbruksutskottet välkomnar i sitt yttrande att arbetsprogrammet tydligt prioriterar det fortsatta arbetet med att stärka unionens konkurrenskraft för att ge företagen bästa möjliga förutsättningar att ställa om till

klimatneutralitet och cirkulära giftfria system. Miljö- och jordbruksutskottet noterar särskilt att bioekonomin får en framskjuten position i detta arbete och att tillväxtpotentialen i biobaserade produkter bättre tillvaratas. Vidare värdesätter miljö- och jordbruksutskottet även kommissionens ansats att tydligare reglera PFAS-ämnen, och förutsätter att kommissionen också står fast vid sitt tidigare åtagande om att den kommande revideringen av Reachförordningen inriktas på att åstadkomma en höjd skyddsnivå för miljön och människors hälsa.

I yttrandet tolkar miljö- och jordbruksutskottet den aviserade havspakten som att kommissionen tydligare sätter havsmiljön på agendan, och i detta sammanhang måste efterlevnaden av redan existerande lagstiftning på området stärkas. Det är kris i stora delar av fiskenäringen, särskilt i Östersjön, och det är uppenbart att det behövs en förändring av förvaltningskulturen. Kommissionen är en central aktör i arbetet med att få till en sådan förändring. Miljö- och jordbruksutskottet beklagar i sitt yttrande att kommissionen inte heller detta år levererar i fråga om sina tidigare utfästelser om att uppdatera EU:s djurskyddslagstiftning.

I yttrandet förutsätter miljö- och jordbruksutskottet att kommissionen inte sänker ambitionsnivån i de pågående förhandlingarna om ändrade regler för transport av djur, och påminner om den politiska vilja som finns i flera medlemsstater för en sådan regelutveckling.

Justitieutskottets yttrande

I justitieutskottets yttrande välkomnas den huvudsakliga inriktningen i kommissionens arbetsprogram för 2025, och justitieutskottet anser att det ligger i linje med regeringens prioriteringar på EU-området. De initiativ som kommissionen presenterar under rubrik 2 är enligt justitieutskottet ett steg i rätt riktning för att bekämpa de utmanande och komplexa problem som EU står inför i dag, i synnerhet när det gäller att bekämpa handel med narkotika och illegala vapen. Denna typ av brottslighet har en tydlig gränsöverskridande dimension och medför ett ökat behov av samarbete över nationsgränserna. Det europeiska samarbetet är därmed av avgörande betydelse för att nå framgång i arbetet med att bekämpa och förebygga den gränsöverskridande brottsligheten. Enligt utskottet är det av yttersta vikt att de aviserade initiativen också prioriteras av kommissionen.

Justitieutskottet vill samtidigt framhålla i sitt yttrande att kommissionen i sitt fortsatta arbete på det straffrättsliga området tar hänsyn till de olika medlemsstaternas förutsättningar och behov samt den nationella kompetensen.

Justitieutskottet belyser även i sitt yttrande att de ser positivt på de initiativ som aviseras under rubrik 5. I det sammanhanget vill utskottet lyfta fram de framväxande hoten i onlinemiljön, t.ex. rekryteringen av barn och unga till kriminalitet samt radikalisering och rekrytering till extremist- och terroristgrupper, som i allt högre utsträckning sker med hjälp av digitala tjänster. Detta är ett utbrett problem som förekommer i flera EU-

medlemsstater. Justitieutskottet vill därför uppmana kommissionen att särskilt uppmärksamma frågor om förebyggande av radikalisering och rekrytering av barn och unga online i sitt fortsatta arbete.

Enligt justitieutskottet är det angeläget att kommissionen verkar för ett förstärkt och utvecklat informationsutbyte och europeiskt samarbete på området.

Näringsutskottets yttrande

I sitt yttrande välkomnar näringsutskottet kommissionens ambitioner och aviserade initiativ för att stärka Europas långsiktiga konkurrenskraft. Näringsutskottet noterar de initiativ som föreslås i arbetsprogrammet och anser att åtgärder för att stärka konkurrenskraften bör genomföras med beaktande av både näringslivets och samhällets behov. Regelverkens förutsägbarhet och rättssäkerhet är avgörande faktorer för företagens investeringsklimat.

Näringsutskottet vill i sitt yttrande framhålla betydelsen av en effektiv och rättssäker regelprocess, där regleringarna inte skapar onödiga administrativa bördor för företag, och näringsutskottet välkomnar därför att kommissionen i arbetsprogrammet lyfter fram en rad olika initiativ för att förenkla regler och minska den administrativa bördan för företagen.

Vidare noterar näringsutskottet kommissionens ambition att stärka den inre marknaden genom en ny inremarknadsstrategi. Enligt utskottets uppfattning är en väl fungerande inre marknad av central betydelse för EU:s konkurrenskraft, och initiativ som syftar till att undanröja hinder och harmonisera regelverk kan ha en viktig roll i detta sammanhang. Utskottet anser att sådana åtgärder bör vidtas med hänsyn till både företagens och medlemsstaternas behov.

I sitt yttrande konstaterar näringsutskottet att ett strategiskt ramverk för konkurrenskraft kan vara ett värdefullt verktyg för att analysera och följa den ekonomiska utvecklingen inom olika sektorer. Utskottet ser positivt på syftet med kommissionens konkurrenskraftskompass, som är att skapa en långsiktig strategi för EU:s ekonomiska utveckling. Samtidigt anser utskottet att en sådan strategi behöver ta hänsyn till globala ekonomiska faktorer och innehålla åtgärder som stärker industrins konkurrenskraft och innovationsförmåga.

I sitt yttrande framhåller näringsutskottet att en långsiktig hållbar och konkurrenskraftig industri bäst uppnås genom en väl fungerande marknad snarare än genom omfattande statliga stödåtgärder. Regelverk och ekonomiska incitament bör utformas så att de skapar goda förutsättningar för företag att investera i omställning och innovation utan att marknadsbalansen snedvrids.

Näringsutskottet ser positivt på åtgärder som undanröjer regelhinder och skapar förutsättningar för företag att investera i ny teknik och energieffektiviseringar. Ett särskilt fokus bör ligga på att förenkla tillståndsprocesser för investeringar i fossilfri teknik. Näringsutskottet välkomnar kommissionens initiativ som syftar till att förkorta

handläggningstider och säkerställa en effektiv myndighetsprocess för att möjliggöra investeringar i ny teknik.

I sitt yttrande konstaterar näringsutskottet att energiförsörjning och energipriser är avgörande för europeisk konkurrenskraft och att stabila energisystem kan vara en förutsättning för en framgångsrik omställning. Näringsutskottet välkomnar därmed i sitt yttrande kommissionens aviserade handlingsplan för att stärka energisäkerheten och minska beroendet av rysk energi.

I sitt yttrande välkomnar näringsutskottet kommissionens aviserade intention att uppdatera analysen av kärnkraftssektorn inom ramen för ett nytt program. Näringsutskottet framhåller att kärnkraft, tillsammans med förnybar energi, kommer att vara avgörande för att uppnå klimatmålen och säkerställa en stabil energiförsörjning.

Civilutskottets yttrande

I sitt yttrande välkomnar civilutskottet kommissionens planerade initiativ om en ny konsumentstrategi för 2025–2030 och dess handlingsplan med syftet att skydda konsumenter. Civilutskottet noterar vidare att en kommissionär med ansvar för bostadsfrågor har tillsatts i den nya EU-kommissionen, vilket är en nyhet för denna mandatperiod, och att kommissionen i arbetsprogrammet nämner att boendekostnaderna har ökat, vilket i sin tur ökat ojämlikheten. I sitt yttrande understryker civilutskottet att de kommer fortsätta att noga följa EU-kommissionens arbete och granska dess initiativ och förslag inom alla områden som civilutskottet ansvarar för, och då särskilt bostadsfrågan. Vid behov kommer utskottet att återkomma till frågan inom ramen för överläggningar med regeringen.

Civilutskottet anser sammanfattningsvis i sitt yttrande att det är välkommet med en ny konsumentstrategi för 2025–2030 med tillhörande handlingsplan. När det gäller kommissionens eventuella ambitioner på bostadsområdet vill civilutskottet framhålla att EU inte har någon befogenhet att lagstifta i bostadsfrågor och att det är ett område där det nationella självbestämmandet bör värnas. Detta anser civilutskottet att utrikesutskottet bör lyfta fram i sin granskning.

Trafikutskottets granskning

I sitt yttrande ställer trafikutskottet sig sammanfattningsvis bakom många delar i kommissionens resonemang om politikens inriktning på transport- och digitaliseringsområdet. För utskottet är det angeläget att EU-regelverket är ändamålsenligt och effektivt och inte medför onödiga regelbördor. Trafikutskottet välkomnar därmed en löpande granskning av förutsättningarna för att förenkla, konsolidera eller i vissa fall upphäva betungande bestämmelser.

I sitt yttrande ser trafikutskottet fram emot att ta del av både nya initiativ till lagstiftning och strategiska dokument samt kommissionens utvärderingar

och kontroller av gällande rätt. Varje enskilt initiativ som presenteras måste dock bedömas när förslaget väl lagts fram. Trafikutskottet framhåller i sitt yttrande att de därmed kommer att få möjlighet att pröva eller granska vissa av initiativen i särskild ordning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar kommissionens arbetsprogram för 2025. Redan i inledningen av programmet konstaterar kommissionen att arbetsprogrammet presenteras i en tid präglad av stor geopolitisk osäkerhet där den regelbaserade världsordningen utmanas och där EU står inför ett flertal sammanlänkade utmaningar som endast kan mötas av ett starkt och enat EU. Utskottet instämmer i detta och konstaterar att mycket har hänt på det utrikes-, säkerhets- och handelspolitiska området sedan programmet publicerades. Programmet, med utgångspunkt från prioriteringarna för 2024–2029, utgör en solid grund för EU:s arbete även om enskilda formuleringar och förhållningssätt delvis är i behov av uppdatering givet den senaste händelseutvecklingen. Europeiskt samarbete står inför en geopolitiskt, säkerhetspolitiskt och handelspolitiskt volatil tid. Det gäller inte minst den transatlantiska länken, kriget i Ukraina, frågor om demokrati, rättsstat och grundläggande värderingar för unionen. Det finns ett före och ett efter politiska uttalanden och beslut från den amerikanska administrationen i februari 2025. Det är av största vikt att EU fortsatt håller ihop i detta osäkra politiska läge.

Utskottet vill framhålla att EU står inför vägval som är avgörande för unionens ställning för mycket lång tid framöver. Med arbetsprogrammet och prioriteringarna för kommissionens mandatperiod 2024–2029 är det utskottets uppfattning att EU har ett viktigt arbete att göra inom kommissionens prioriterade områden:

- välstånd och konkurrenskraft
- försvar och säkerhet
- människor och samhällen
- livsmedelssäkerhet, vatten och natur
- demokrati och gemensamma värden
- Europa i världen
- resultat och EU:s framtid.

Utskottet instämmer med regeringen att Sveriges prioriteringar i EU-arbetet är tydliga. Det handlar om unionens stora gränsöverskridande frågor: kriget, kriminaliteten, klimatet och konkurrenskraften. Det handlar om EU:s välstånd och EU:s säkerhet. Sverige och EU står inför en tid när vi måste ha förmågan att försvara våra intressen och värderingar för att de ska respekteras. Tillsammans med Sveriges och EU:s allierade och partner ska vi motverka de auktoritära krafter som vill söndra, härska och destabilisera våra öppna

samhällen. Sverige ska slå vakt om den demokratiska världens sammanhållning (Utrikesdeklarationen 2025).

Utskottet konstaterar, liksom i betänkande 2023/24:UU10, att EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska plattform och att ett starkt och enat EU kan ge svenska ståndpunkter i globala frågor genomslag på ett sätt som annars inte skulle vara möjligt. Utskottet påminner om att målen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik omfattar att främja demokrati, rättsstaten och de mänskliga rättigheterna. I målen ingår också att verka konfliktförebyggande och för internationell säkerhet, bl.a. i enlighet med principen om alla staters suveränitet och territoriella integritet som kommer till uttryck i FN-stadgan, Helsingforsslutakten och Parisstadgan.

Utskottet konstaterar att en samordnad strategi i utrikespolitiska frågor – från utvecklingsbistånd till den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken – garanterar en starkare och mer enig röst för EU i världen. EU har en sedan länge etablerad ordning att prioritera användningen av instrument som handel, diplomati och ett förebyggande arbete i syfte att påverka omvärlden.

Liksom utskottet slagit fast vid flera tillfällen, senast i betänkande 2023/24:UU5, är det ryska kriget i Ukraina oprovocerat, olagligt och oförsvarligt. Krigföringen orsakar det ukrainska folket stort lidande. Kränkningen av Ukrainas territoriella integritet, suveränitet och oberoende utmanar grunderna för multilateralismen och den regelbaserade världsordningen. Som utskottet tidigare framfört är det av största vikt att EU fortsätter att ge Ukraina ett starkt, förutsägbart och långsiktigt stöd, såväl militärt som politiskt, ekonomiskt, humanitärt och rättsligt. Rysslands agerande måste fördömas i de allra starkaste ordalag och besvaras med resoluta motåtgärder. Utskottet välkomnar att kommissionen i sitt arbetsprogram för 2025 är tydlig med att unionen inte vacklar i sin solidaritet med Ukraina.

Utskottet värdesätter att unionen arbetar för multilateralism och en regelbaserad världsordning genom att inta en aktivare roll och tala med en starkare röst för EU i världen. Vidare anser utskottet, liksom i betänkande 2024/25:UU6, att svensk utrikes- och säkerhetspolitik ytterst bör verka för en regelbaserad världsordning som vilar på FN-stadgan och folkrätten. Detta bör vara en överordnad prioritering såväl i FN-arbetet som i andra multilaterala organisationer. Detta förutsätter att Sverige agerar för att stärka demokratisk utveckling globalt, värnar rättsstatens principer och främjar respekten för mänskliga rättigheter. Utrikesutskottet noterar att kommissionen avser att ta fram förslag inom ramen för ett europeiskt demokratiförsvar (European Democracy Shield) och vill här framföra att utskottet tidigare (utl. 2023/24:UU5) framfört att EU generellt borde anta en mer strikt tillämpning av principerna om proportionalitet och subsidiaritet för att begränsa EU:s lagstiftande verksamhet till områden där det finns ett tydligt mervärde av gemensamma EU-regler. I denna fråga kan nationella lösningar bättre anpassas till medlemsstaternas skilda historiska och rättsliga förutsättningar. Sverige har en lång tradition av grundlagsfäst tryckfrihet,

yttrandefrihet och åsiktsfrihet, vilket utgör en robust grund för skyddet av vår demokrati. Därför välkomnar utskottet att kommissionen avser att ta fram förslag inom ramen för ett europeiskt demokratiförsvar som ska stärka skyddet för EU:s demokratier samt motverka desinformation och utländsk inblandning i demokratiska processer, men hänvisar till ovan förda resonemang om att EU:s arbete ska begränsas till tydliga mervärden i förhållande till nationell kompetens och nationella lösningar.

En kraftfull, rättvis och öppen handelsagenda gör EU till en attraktiv plats för företag. Utskottet anser det viktigt att stärka EU:s roll som global ledare samtidigt som man säkrar höga klimat-, miljö- och arbetsstandarder. En ledande roll för EU innebär också att unionen samarbetar med sina grannländer, inför en långtgående strategi för Afrika och bekräftar det europeiska perspektivet för länderna på västra Balkan.

Utskottet delar uppfattningen att unionens utvidgning är en geostrategisk investering för fred, säkerhet, stabilitet och välstånd i Europa. Det ligger i Sveriges intresse att hjälpa kandidatländerna att närma sig unionen. Regeringen driver på för ytterligare steg mot EU-medlemskap för Ukraina och Moldavien. Utskottet understryker även, likt i betänkande 2023/24:UU5, att konkurrenskraft och tillväxt är en förutsättning för en lyckad utvidgning och att det därför är välkommet att kommissionen ger arbetet med regelförenkling en framträdande plats i arbetsprogrammet.

Utskottet noterar att inre och yttre säkerhet liksom försvar kommer bli framträdande områden under mandatperioden. EU står inför en tid av ytterligare ökade hot. Fokus är nu på att stärka EU:s gemensamma försvarsförmåga och säkerheten både online och offline ska integreras i både EU:s lagstiftning och politik. Utskottet välkomnar därmed dels den vitbok om försvarsfrågor som ska tas fram tillsammans med den höga representanten, dels en kommande strategi för krisberedskap. Vitboken om försvarsfrågor kommer att tydligt visa var investeringsbehoven finns och hur EU kan gå vidare i processen med att stärka försvarsförmågan.

Utskottet noterar att statsministern den 25 juni 2024 samrådde med EU-nämnden om EU:s strategiska agenda. Statsministern konstaterade då att Sverige fått genomslag för de svenska prioriteringarna i fråga om Ukraina, utvidgningen, konkurrenskraften, gränsöverskridande organiserad brottslighet, terrorbekämpning, migration, klimatet, rättsstatens principer och försvars- och beredskapsfrågor (uppt. 2023/24:45).

Det förtjänar att tydliggöras att utskottet även detta år koncentrerat sin granskning av arbetsprogrammet till det ansvar som utrikesutskottet har för övergripande frågor av betydelse för unionens funktion och utveckling samt de utrikes- och säkerhetspolitiska frågor som rör EU:s roll i världen. Detta hindrar dock inte utskottet från att under granskningen även resonera om övriga frågor som presenterats i arbetsprogrammet. Ett huvudsyfte är dock att utlåtandet, genom den granskning av arbetsprogrammet som utlåtandet erbjuder, innebär en möjlighet för samtliga riksdagens utskott att genom yttranden i ärendet på ett samlat sätt förmedla sina bedömningar av

arbetsprogrammet och eventuella minoritetsuppfattningar. Detta görs utan att utrikesutskottet i detalj väger samman eller på annat sätt tar ställning till vad som framförs eller inte framförs i yttrandena. Utskottet vidhåller att detta är ett ändamålsenligt sätt att behandla arbetsprogrammet. Samtliga yttranden gjorda av andra utskott bifogas utlåtandet som bilaga. I den del utrikesutskottet inte kommenterar dessa yttrandens innehåll får det anses finnas ett stöd för det som framförs i yttrandena. Det innebär också att delar av arbetsprogrammet eventuellt får stå okommenterade i de fall utskott har avstått från att yttra sig. För att i någon mån kompensera för sådana luckor redovisar utskottet varje år i bilaga 2 till utlåtandet om kommissionens arbetsprogram riksdagens granskningar av andra strategiska EU-dokument från det gångna året.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Särskilda yttranden

1. Kommissionens arbetsprogram 2025 (S)

Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S) och Johan Büser (S) anför:

Den regelbaserade världsordningen, grundad på folkrätten och internationell lag, är förutsättningen för långsiktig global fred och respekt för mänskliga rättigheter. I 80 år, sedan andra världskrigets slut, har denna världsordning upprätthållit stabiliteten globalt.

Nu hotas och undermineras emellertid denna världsordning. Dels av Ryssland, genom attacken på Ukraina 2022, anspråk på landområden i länder som Moldavien och Georgien och försöken att infiltrera politiken i EU-länder och på Balkan.

Men tyvärr måste vi nu också konstatera att den regelbaserade världsordningen också undermineras av den nya amerikanska administrationen. Vi har t.ex. sett oacceptabla utspel om att USA ska överta Grönland och Panamakanalen, hot om våld mot ett Natoallierat land och krav på att få lägga under sig delar av Ukrainas naturtillgångar.

Sverige och EU-kommissionen måste i detta nya läge klart markera mot alla sådana anspråk, mobilisera EU till stöd för FN-stadgan, den regelbaserade världsordningen och internationell lag, samt bygga ett brett globalt stöd för dessa principer.

Det är då viktigt att tala klarspråk om att dessa principer måste gälla alla stater, och att ingen kan sätta sig över dem. Vi kan aldrig acceptera dubbla måttstockar. Det innebär bl.a. att samma krav som ställs på att Ryssland måste lämna Ukraina också måste ställas på att Israel ska lämna ockuperad mark, avbryta bosättarpolitiken och utrymma de illegala bosättningarna i Palestina.

I rådande läge måste EU-kommissionen också prioritera att utveckla relationerna med andra länder som står upp för den regelbaserade världsordningen, t.ex. Kanada och Australien. Men det kommer också att bli viktigt att bygga ut samarbetet mellan EU och länder i det globala syd, t ex i Afrika, Latinamerika och Asien.

Vi socialdemokrater har länge påpekat att den svenska regeringens snäva inriktning på närområdet och Europa är ett stort misstag, och det får vi nu rätt i. EU-kommissionen får inte göra om samma misstag.

När nu den regelbaserade världsordningen är i gungning, så räcker det inte att fokusera på Europa. Tvärtom. Det måste mobiliseras ett brett stöd globalt för de regler och de institutioner som upprätthållit stabiliteten i världen under efterkrigstiden.

2. Kommissionens arbetsprogram 2025 (SD)

Aron Emilsson (SD) och Angelika Bengtsson (SD) anför:

Sverigedemokraterna delar i huvudsak utskottets bedömning av arbetsprogrammet, men vill särskilt understryka några viktiga ståndpunkter från vår sida.

Mot bakgrund av omvärldsläget ser vi liksom utskottet ett stort värde av enighet och samordning inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, särskilt när det gäller sanktioner mot Ryssland och stödet till Ukraina.

Europa är i en ny säkerhetspolitisk tid och ökad samordning och enighet i utrikes- och säkerhetspolitiken kommer att krävas, liksom gemensamma försvarsansträngningar.

Samtidigt kvarstår vår grundläggande uppfattning om att kravet på enhällighet i rådet inom vissa delar av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska bibehållas så långt det är möjligt.

Sverigedemokraterna stöder Ukrainas och Moldaviens kandidatprocess för EU-medlemskap, men vill fortsatt betona vikten av framsteg i reformarbetet och att det grundläggande kravet om en meritbaserad utvidgningsprocess kvarstår. Det är grundläggande för utvidgningens legitimitet och hållbarhet. Överlag anser vi att det måste finnas mycket goda skäl till en EU-utvidgning utöver vad som framförs i arbetsprogrammet.

Vidare vill vi understryka behovet av att reformera EU i syfte att fokusera samarbetet till de grundläggande gränsöverskridande samarbetsområdena rörande ekonomiskt samarbete, handel, miljöfrågor och ökade säkerhets- och försvarspolitiska behov. För att klara av att optimera resurser och effektivisera samarbetet behöver den administrativa kostymen minska och byråkratin reduceras, liksom antalet strategier och verksamhetsområden på EU-nivå. Det krävs för att upprätta en handlingskraftig union som gör nytta där samarbete krävs, återbördar beslutanderätt till nationerna, avvecklar symbolpolitik och genom regelförenklingar vänder konkurrensnackdelar till konkurrensfördelar i en tid då medlemsstaterna behöver minska sin beroendeställning av externa aktörer på världsmarknaden och stärka Europas ekonomi.

3. Kommissionens arbetsprogram 2025 (V)

Håkan Svenneling (V) anför:

Ett förändrat säkerhetspolitiskt läge kräver internationellt samarbete. Vi menar att EU kan fylla en roll i att samordna och stötta medlemsländerna i att främja fred och i att bygga ett säkrare Europa. Däremot vill vi inte att ännu fler beslut om säkerhets- försvars- och utrikespolitik förs över till EU. Försvar är i grunden en nationell angelägenhet. Att nu en försvarskommissionär har utsett och att en Vitbok ska skrivas om försvarsfrågor riskerar att leda till en utveckling som Vänsterpartiet varnade för redan vid folkomröstningen om EU-medlemskap. Vi vill att EU:s gemensamma försvars- och säkerhetspolitiken utgår från ett brett engagemang för demokrati, mänskliga rättigheter och folkrätt, för kvinnors frigörelse och global social rättvisa.

4. Kommissionens arbetsprogram 2025 (C)

Kerstin Lundgren (C) anför:

Den regelbaserade världsordning som utvecklats över de senaste 80 åren utmanas nu i grunden. EU måste självklart tydligt hävda men också konstruktivt medverka till att utveckla den multilaterala ordningen utifrån de grundläggande värden den baseras på. Det förutsätter dock som utskottet konstaterar att EU kan tala med en starkare röst. Det kräver att EU då inte tvingas bli en koalition av villiga på grund av gällande konsensusregler för beslutsfattandet.

I den nya verklighet som nu utvecklas ser vi ett mervärde av att utveckla en ett europeiskt demokratiförsvar (European Democracy Shield) som kan möta desinformationskampanjer, avsikter att destabilisera EU, inblandning i val m.m. Väl medvetna om att gränserna inte skyddar mot desinformation eller liknande attacker, att de som vill angripa vår demokrati, rättsstaten och vår frihet väljer svagheter i olika länders skydd för att kunna kringgå nationella regler. Frågan om strikt tillämpning av principer om proportionalitet och subsidiaritet kan tolkas som nya veton mot gemensamt skydd i en ny tid. Den tolkningen är inte vår. Här krävs förmåga att utveckla effektiva och smarta förmågor och åtgärder. När förslag presenterats från kommissionen kommer vi självklart att pröva och ta ställning till förslagen på sedvanligt sätt.

5. Kommissionens arbetsprogram 2025 (MP)

Jacob Risberg (MP) anför:

Miljöpartiet välkomnar att EU-kommissionen tar steg framåt i arbetet med miljö- och klimatfrågor, men ser också tydliga risker för urvattning och förseningar som kan hota den gröna omställningen. En av de mest kritiska punkterna i kommissionens arbetsprogram är den riktade översynen av Reach-förordningen där vi länge har drivit på för en skärpning av kemikalielagstiftningen men nu ser med stor oro på att förändringarna kommer under täckmanteln "förenkling". Vi vill se att EU:s lagstiftning ska omfatta hela livscykeln för farliga kemikalier – från produktion till avfallshantering – och att skärpta regler även gäller industrin, inte bara konsumentledet.

Vad gäller klimatmålen har EU-kommissionen föreslagit ett mål om 90 procents nettoutsläppsminskning till 2040, vilket är en välkommen förbättring jämfört med den nuvarande kursen, men fortfarande långtifrån tillräckligt. Vidare ser vi en stor risk i att beslutet om EU:s 2035-mål skjuts fram och inte hanteras genom EU:s vanliga lagstiftningsprocedur. EU:s klimatambitioner får inte urholkas av förseningar och kompromisser.

Kopplat till klimatfrågan blir vattenresiliens allt viktigare i en tid av extremväder och förlust av ekosystem. Kommissionens strategi behöver resultera i konkreta lagförslag för att stärka vattenskyddet och genomdriva befintlig lagstiftning, såsom vattendirektivet. Miljöpartiet vill att strategin innehåller skarpa åtgärder och inte bara visioner.

Miljöpartiet ser med oro på att omnibus-förslaget, som syftar till att minska regelbördan, även inkluderar lagstiftningar som är avgörande för den gröna omställningen: hållbarhetsrapportering (CSRD), hållbar leverantörskedja (CSDDD) och klimattullar (CBAM). Vi motsätter oss alla förändringar som riskerar att försvaga dessa lagar och kräver att förenklingsarbetet endast fokuserar på administrativa lättnader, inte innehållsmässiga försämringar.

Det är oroande att kommissionens strategi för den s.k. Clean Industrial Deal riskerar att ensidigt fokusera på regelförenkling och subventioner till fossilberoende företag, i stället för att styra investeringar mot framtidens hållbara industrier. Vi skulle vilja att strategin innehöll tydliga incitament för industriell omställning och rättvisa sociala åtgärder för att säkerställa stöd till arbetare och regioner som påverkas av förändringarna.

Vi är bekymrade över att förenklingspaketet för den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) verkar innebära ytterligare försvagningar av miljökrav. Redan 2024 urvattnades reglerna, och nu pekas skyddet av våt- och torvmarker ut som nästa potentiella offer. Kommissionen bör i stället verka för att EU:s jordbrukspolitik styrs mot hållbarhet inom planetens gränser.

Det är bra att havspolitiken lyfts upp av kommissionen men beklagligt att Ocean Pact presenteras som en konkurrensstrategi snarare än ett verktyg för ekosystemens återhämtning. Kommissionen bör arbeta för en havslag på EU-nivå. En frisk havsmiljö är en förutsättning för allt liv.

Miljöpartiet anser att det är skandalöst att kommissionen drar tillbaka förslaget till ett horisontellt antidiskrimineringsdirektiv, särskilt när en kompromiss var mycket nära. Sverige har varit en av de starkaste förespråkarna för detta direktiv och vi måste nu tydligt markera vårt motstånd mot kommissionens svek. Vi vill att kommissionen nu arbetar för att återuppliva förslaget och säkerställa att alla EU-medborgare skyddas mot diskriminering.

Det är även djupt oroande att en ny jämställdhetsstrategi inte längre finns med i arbetsprogrammet. Jämställdhetsarbetet får inte fördröjas eller försvagas. Sverige måste kräva att kommissionen återinför strategin i sin planering och säkrar att jämställdhet fortsätter att vara en prioriterad fråga.

BILAGA 1

Förteckning över granskade dokument

Kommissionens arbetsprogram 2025. Framåt tillsammans – en djärvare, enklare och snabbare union (COM(2025) 45)

BILAGA 2

Förteckning över granskningsutlåtanden

Granskningsutlåtanden sedan december 2023

Utlåtande	Granskat dokument	Beslut	Kommissionens svar
2023/24:UU5 Kommissionens arbetsprogram 2024	COM(2023) 638	2022-12-06	C(2024) 3389
2023/24:KU19 Rapport om subsidiaritet och proportionalitet och om förbindelserna med de nationella parlamenten	COM(2023) 640	2024-03-20	C(2024) 5649
2023/24:UU3 Vitbok om exportkontroll av produkter med dubbla användnings-områden	COM(2024) 25	2024-04-25	C(2024) 4356
2023/24:JuU22 EU:s färdplan för att bekämpa narkotika-handel och organi-serad brottslighet	COM(2023) 641	2024-05-15	C(2024) 5529
2023/24:NU20 Kommissionens vitbok om utgående investeringar	COM(2024) 24	2024-05-22	C(2024) 5627
2023/24:TU20 Europas behov av digital infrastruktur	COM(2024) 81	2024-06-18	C(2024) 6361
2024/25:KU6 2024 års rapport om rättsstatsprincipen	COM(2024) 800	2025-02-26	

Källa: Lemur, riksdagens diarium och elektroniska arkiv för EU-dokument och subsidiaritetsärenden.

BILAGA 3

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2024/25:MJU6y

Kommissionens arbetsprogram 2025

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 23 januari 2025 att ge övriga utskott möjlighet att yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2025.

Miljö- och jordbruksutskottet yttrar sig över kommissionens arbetsprogram med utgångspunkt i de delar som berör utskottets beredningsområde. Dessa delar finns främst under rubrikerna 3.1 En ny plan för Europas hållbara välstånd och konkurrenskraft och 3.4 Slå vakt om vår livskvalitet: jordbruk, livsmedelstrygghet, vatten och natur.

Miljö- och jordbruksutskottet välkomnar att arbetsprogrammet tydligt prioriterar det fortsatta arbetet med att stärka unionens konkurrenskraft för att ge företagen bästa möjliga förutsättningar att ställa om till klimatneutralitet och cirkulära giftfria system. Utskottet noterar särskilt att bioekonomin får en framskjuten position i detta arbete och att tillväxtpotentialen i biobaserade produkter bättre tillvaratas. Vidare värdesätter utskottet även kommissionens ansats att tydligare reglera PFAS-ämnen, och förutsätter att kommissionen också står fast vid sitt tidigare åtagande om att den kommande revideringen av Reachförordningen inriktas på att åstadkomma en höjd skyddsnivå för miljön och människors hälsa.

Utskottet tolkar den aviserade havspakten som att kommissionen tydligare sätter havsmiljön på agendan, och i detta sammanhang måste efterlevnaden av redan existerande lagstiftning på området stärkas. Det är kris i stora delar av fiskenäringen, särskilt i Östersjön, och det är uppenbart att det behövs en förändring av förvaltningskulturen. Kommissionen är en central aktör i arbetet med att få till en sådan förändring.

Utskottet beklagar att kommissionen inte heller detta år levererar i fråga om sina tidigare utfästelser om att uppdatera EU:s djurskyddslagstiftning. Utskottet förutsätter att kommissionen inte sänker ambitionsnivån i de pågående förhandlingarna om ändrade regler för transport av djur, och påminner om den politiska vilja som finns i flera medlemsstater för en sådan regelutveckling.

Avslutningsvis vill utskottet framhålla betydelsen av att kommissionens arbete kännetecknas av god planering och att strategier och lagstiftningsinitiativ föregås av gedigna konsekvensanalyser.

I yttrandet finns två avvikande meningar (V, MP).

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram

Den 11 februari presenterade kommissionen sitt arbetsprogram för 2025, Framåt tillsammans: en djärvare, enklare och snabbare union (COM(2025) 45 final). Arbetsprogrammet består av ett huvuddokument och fem bilagor i vilka kommissionen listar nya strategiska initiativ (bilaga 1), kommande översyner av existerande lagstiftning (bilaga 2), lagstiftningsförslag där förhandling pågår (bilaga 3), aviserade återkallelser av föreslagna rättsakter (bilaga 4) och aviserade upphävanden av rättsakter (bilaga 5).

Arbetsprogrammet har utformats utifrån dels de utmaningar som Europa står inför, bl.a. ökande geopolitiska spänningar och ekonomisk konkurrens, dels behovet av att bygga EU starkare och mer enat, inte minst i fråga om unionens konkurrenskraft, säkerhet och demokratiska värderingar.

I arbetsprogrammet för 2025 identifierar kommissionen sju tematiska områden som den avser att prioritera under året. De områden som tydligast faller inom utskottets beredningsområde är avsnitten 3.1 En ny plan för Europas hållbara välstånd och konkurrenskraft och 3.4 Slå vakt om vår livskvalitet: jordbruk, livsmedelstrygghet, vatten och natur.

Utskottets ställningstagande

Konkurrenskraft och omställningen till klimatneutralitet och cirkulära, giftfria system

Utskottet ser mycket positivt på att kommissionen lyfter fram behovet av att ge Europas företag, i synnerhet små och medelstora företag, bästa möjliga förutsättningar för att fortsätta att ställa om till klimatneutralitet. Den stora utvecklings- och innovationskraft som finns i medlemsstaterna, inte minst när det gäller ren energi, ger kommissionen stort utrymme att accelerera den gröna omställningen. Utskottet förutsätter att kommissionen inom ramen för det kommande arbetet med konkurrenskraftskompassen (COM(2025) 30) tydliggör att Europas konkurrenskraft och vägen mot klimatneutralitet går hand i hand.

När det gäller övergången till cirkularitet vill utskottet också lyfta fram kommissionens utfästelse om att vid slutet av året lägga fram en europeisk bioekonomistrategi. En sådan strategi behöver enligt utskottets mening noga beakta substitutionspotentialen i EU:s skogsindustri och göra tydligt att en stark ägande- och brukanderätt är grunden för att vi i ökad utsträckning ska kunna ta till vara skogens resurser. Som utskottet framfört vid ett antal tidigare tillfällen ska detaljreglering av hållbart skogsbruk på EU-nivå alltid undvikas.

Utskottet ser positivt på att lagstiftningspaketet för ren industri inbegriper det kemikaliepolitiska området, och utskottet fäster stor vikt vid att kommissionen särskilt pekar ut arbetet med att uppdatera regleringen av PFAS-ämnen. De hittillsvarande begränsningarna inom Reachförordningen räcker inte; det vetenskapliga underlaget gör mycket tydligt att ett tillräckligt skydd för miljön och människors hälsa kräver en universell begränsning där all resterande användning av PFAS förbjuds, såtillvida användningen inte är nödvändig för samhället. Utskottet understryker vikten av att det kommande förslaget om begränsning av PFAS tillskrivs högsta prioritet när det väl presenteras.

I övrigt när det gäller arbetet med att uppdatera Reachförordningen förutsätter utskottet att tyngdpunkten i revideringsarbetet handlar om att uppnå ett bättre skydd för miljön och människors hälsa, i linje med kommissionens tidigare utfästelser. Utskottet noterar att ett förslag är att vänta under det fjärde kvartalet i år, och utskottet kan inte nog understryka vikten av att revideringen inte försenas ytterligare.

En robust och hållbar jordbruks- och livsmedelskedja, vatten och natur

Utskottet välkomnar att livsmedelskedjans robusthet ingår i ett av kommissionens prioriterade strategiska områden. Det är mycket positivt att kommissionen höjer ambitionerna när det gäller att stärka jordbrukarens ställning och fortsätter att motarbeta otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan. Utskottet ser fram emot att ta del av visionspappret för nästa programperiod som är att vänta inom kort. Vidare ser utskottet fram emot att kommissionen fortsätter att försöka lätta regelbördan inom den gemensamma jordbrukspolitiken och noterar att förslag är att vänta redan före halvårsskiftet. Utskottet ser positivt på att förenkling och åtgärder för att minska betungande regler och onödig byråkrati för företag är en röd tråd i kommissionens aviserade initiativ.

Vidare förutsätter utskottet att kommissionen fortsätter att driva på förhandlingarna om den föreslagna förordningen om vissa nya gentekniker (COM(2023) 411). Ett framgångsrikt förhandlingsutfall kan få stora effekter för unionens livsmedelsförsörjning då det kan leda till ökad produktion och minskad användning av kemikalier samt underlätta för grödor anpassade till ett förändrat klimat. Ett antagande av rättsakten är på så sätt ett viktigt steg i arbetet med att uppnå den gröna givens målsättningar.

Utskottet tolkar den aviserade havspakten som att kommissionen tydligare sätter havet och den blå ekonomin på agendan, vilket utskottet givetvis ser mycket positivt på. Enligt utskottet behöver initiativet inriktas på att dels åstadkomma en helhetssyn i havsrelaterade frågor där ekosystemansatsens tillämpning stärks, dels förstärka åtgärder från källa till hav. Utskottet konstaterar att initiativet inte ska innehålla skarpa lagstiftningsförslag och ser därmed risken att ett sådant initiativ blir tandlöst. Tillståndet i många av unionens vatten är kritiskt, och havets biologiska resurser behöver nyttjas mer hållbart med målet att säkerställa att ekosystemen används inom sina gränser.

Det är likaså kris i stora delar av fiskenäringen, särskilt i Östersjön, och det är uppenbart att det behövs förändring av förvaltningskulturen. Kommissionen är en central aktör i arbetet med att åstadkomma en sådan förändring. Efterlevnaden av den gemensamma fiskeripolitiken, i synnerhet när det gäller landningsskyldigheten och ändamålsenliga kontroller, måste förbättras. För att den kommande havspakten ska ha någon reell framgång måste medlemsstaterna bli bättre på att uppfylla kraven i redan existerande rättsakter på det havsmiljöpolitiska området.

Utskottet efterfrågar en högre ambitionsnivå också när det gäller djurskydd. Inte heller detta år lever kommissionen upp till de utfästelser om en utvidgad djurskyddslagstiftning som kommissionen gjorde i strategin Från jord till bord (COM(2020) 381). Då aviserade kommissionen att den skulle se över djurskyddslagstiftningen för att anpassa den till de senaste vetenskapliga rönen, utvidga dess tillämpningsområde, göra den lättare att tillämpa och i slutändan säkerställa en högre djurskyddsnivå. Något sådant förslag har ännu inte presenterats, och utskottet konstaterar att kommissionen inte heller redovisar några planerade åtgärder i arbetsprogrammet för 2025. Detta är mycket beklagligt.

Mot denna bakgrund blir det än mer viktigt att kommissionen håller fast vid en hög ambitionsnivå i de pågående förhandlingarna om ändrade regler för djurtransporter (COM(2023) 770) och att förslaget inriktas på att adressera de brister i nuvarande regelverk som påpekats av kommissionen såväl som Europeiska revisionsrätten[1]. Ett stärkt djurskydd inom EU är en prioriterad fråga för Sverige och flera andra medlemsstater. Utskottet uppmanar kommissionen att ta till vara den vilja som finns, inte minst bland unionens konsumenter, och verka för en höjning av djurskyddsnivån för unionens produktionsdjur.

Avslutande kommentar

Utskottet vill avslutningsvis framhålla betydelsen av att kommissionens arbete kännetecknas av god planering och att strategier och lagstiftningsinitiativ föregås av gedigna konsekvensanalyser. Konsekvensbedömningar är avgörande för kommissionens agenda för bättre lagstiftning som ska se till att EU:s rättsakter och initiativ bidrar till att unionen når sina mål på ett så effektivt och ändamålsenligt sätt som möjligt.

[1] Europeiska revisionsrättens rapport 03/2023 Transport of live animals in the EU: challenges and opportunities.

Stockholm den 27 februari 2025

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Emma Nohrén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP), Kjell-Arne Ottosson (KD), Martin Kinnunen (SD), Anna-Caren Sätherberg (S), John Widegren (M), Staffan Eklöf (SD), Malin Larsson (S), Helena Storckenfeldt (M), Mattias Eriksson Falk (SD), Jytte Guteland (S), Marléne Lund Kopparklint (M), Stina Larsson (C), Victoria Tiblom (SD), Elin Nilsson (L), Sofia Skönnbrink (S), Andrea Andersson Tay (V) och Björn Petersson (S).

Avvikande meningar

1. Kommissionens arbetsprogram 2025 (V)

Andrea Andersson Tay (V) anför:

I vissa delar har jag och mitt parti en annan syn på kommissionens arbetsprogram än den som utskottet ger uttryck för.

Till att börja med ser Vänsterpartiet positivt på kommissionens ansats att ge Europas företag, i synnerhet små och medelstora företag, bästa möjliga förutsättningar för att fortsätta att ställa om till klimatneutralitet. Vänsterpartiet anser att utskottet i detta sammanhang även borde framhålla betydelsen av att EU:s klimatambition skärps till nollutsläpp senast 2040. Samtidigt behöver all relevant lagstiftning uppdateras för att säkerställa att EU:s utsläpp minskar i linje med Parisavtalet till 2030 och 2035 och når ända ner till noll senast 2040.

När det gäller övergången till cirkularitet ser Vänsterpartiet behov av en europeisk bioekonomistrategi. Till skillnad från utskottet anser Vänsterpartiet att en sådan strategi behöver beakta substitutionspotentialen i EU:s skogsindustri men även tydliggöra vikten av ett ekologiskt hållbart skogsbruk. Jag och mitt parti ser inte något behov av att lyfta fram ägande- och brukanderätten i detta sammanhang. Vidare håller jag och mitt parti inte med utskottet i fråga om att EU-reglering av hållbart skogsbruk alltid ska undvikas.

Jag och mitt parti ser positivt på kommissionens fortsatta ansträngningar att försöka lätta regelbördan inom den gemensamma jordbrukspolitiken. Till skillnad från utskottet anser jag och mitt parti att det borde tydligt framgå att regelförenklingar inte får ske på bekostnad av miljön eller klimatet.

2. Kommissionens arbetsprogram 2025 (MP)

Emma Nohrén (MP) anför:

Överlag tycker jag och mitt parti att det är ett bra yttrande men hade velat se en större tonvikt på klimat- och miljö samt biologisk mångfald. Åtgärder för ökad konkurrenskraft får inte ske på bekostnad av klimat- och miljö, och det borde framgå än tydligare.

När det gäller nya gentekniker delar Miljöpartiet inte utskottets mening. Jag och mitt parti ser behovet av och vill se ny lagstiftning på, men mitt parti har stora invändningar i den av kommissionen föreslagna förordningen om vissa nya gentekniker (COM (2023) 411). Miljöpartiet hade därför velat se en annan skrivning som inte hänvisade till det förslaget.

BILAGA 4

Justitieutskottets yttrande 2024/25:JuU1y

Kommissionens arbetsprogram 2025

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 23 januari 2025 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över Europeiska kommissionens arbetsprogram för 2025, COM (2025) 45.

I yttrandet lämnar justitieutskottet övergripande synpunkter på kommissionens arbetsprogram i de delar som berör utskottets beredningsområde. Dessa delar finns främst under rubriken En ny era för EU:s försvar och säkerhet.

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram 2025

Varje år presenterar kommissionen ett arbetsprogram med planerade initiativ inför det kommande året. Kommissionen antog den 11 februari 2025 sitt arbetsprogram för 2025, COM(2025) 45, under rubriken Moving forward together: A Bolder, Simpler, Faster Union. Arbetsprogrammet för 2025 är det första som presenteras av den nya kommissionen och bygger på Ursula von der Leyens politiska riktlinjer och uppdragsbeskrivningar till kommissionärerna.

Arbetsprogrammet innehåller sammanlagt 51 nya initiativ, varav 18 är lagstiftningsinitiativ. Vidare innehåller programmet 37 aviserade utvärderingar och översyner av olika lagstiftningsakter. Utöver nya initiativ tillkännages även avsikten att återkalla 37 och upphäva 4 tidigare förslag, bl.a. då de inte längre anses motiverade eller då de saknar förutsättningar att antas.

Kommissionen konstaterar i arbetsprogrammet att EU står inför flera samverkande utmaningar i dag: den geopolitiska osäkerheten, bl.a. till följd av Rysslands storskaliga invasion i Ukraina, EU:s bristande konkurrenskraft, följderna av klimatförändringar och illegal migration samt hotet mot EU:s kärnvärden och demokratin. Kommissionens ambition är att öka säkerheten, förbättra konkurrenskraften och stärka den ekonomiska motståndskraften i EU.

Årets arbetsprogram har ett tydligt fokus på regelförenklingar samt bättre och effektivare genomförande av EU-lagstiftning. I programmet presenterar kommissionen en strategisk implementerings- och förenklingsagenda i syfte att stärka EU:s konkurrenskraft. Här ingår tre s.k. Omnibusförslag som syftar till att få EU:s politik och lagar att fungera bättre och snabbare. Utöver Omnibusförslagen innehåller regelförenklingsagendan specifika förslag som syftar till stöd och förenkling samt en årlig plan för utvärderingar och översyner av befintlig lagstiftning. Samarbete mellan institutionerna och med externa aktörer anges som avgörande för att åstadkomma förenklingar.

Kommissionen redogör för sitt kommande arbete enligt sju tematiska prioriteringar (politiska riktlinjer). Dessa är följande:

1. En ny plan för Europas hållbara välstånd och konkurrenskraft
2. En ny era för EU:s försvar och säkerhet
3. Stödja människor, stärka våra samhällen och vår samhällsmodell
4. Slå vakt om vår livskvalitet: livsmedelstrygghet, vatten och natur
5. Skydda vår demokrati och upprätthålla våra värden
6. Europa i världen: Utnyttja vår styrka och våra partnerskap
7. Uppnå resultat tillsammans och förbereda vår union för framtiden

De frågor som rör justitieutskottets beredningsområde finns framför allt under rubrik 2 En ny era för EU:s försvar och säkerhet. På området inre säkerhet

aviserar kommissionen tre nya initiativ. De handlar om en ny europeisk strategi för inre säkerhet (nr 24), nya regler om narkotikaprekursorer (nr 25) och ett direktiv om handel med skjutvapen (nr 25). I syfte att ta itu med de alltmer komplexa och gränsöverskridande säkerhetshot som Europa står inför anger kommissionen i arbetsprogrammet att de kommer att presentera en ny europeisk strategi för inre säkerhet. Strategin kommer att innehålla en uppsättning åtgärder för att kunna förutse hot och stärka EU:s motståndskraft samt stärka förmågan att förebygga och reagera på nya och befintliga brott och hot. Kommissionen kommer även att presentera nya regler om narkotika-prekursorer i syfte att minska deras tillgänglighet för olaglig narkotika-tillverkning och för att effektivisera kontrollåtgärderna. Vidare aviserar kommissionen ett direktiv om handel med skjutvapen med syftet att skapa gemensamma straffrättsliga normer för olaglig handel med skjutvapen.

Även under rubrik 5, Skydda vår demokrati och upprätthålla våra värden, finns frågor som berör justitieutskottets beredningsområde. Under denna rubrik lanseras bl.a. initiativet ”en europeisk demokratisköld” med sikte på hot som tilltagande extremism och desinformation. Enligt kommissionen förvärras dessa hot ytterligare av digitaliseringen, som gör det möjligt att snabbt sprida falsk information.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar den huvudsakliga inriktningen i kommissionens arbetsprogram för 2025 och anser att det ligger i linje med regeringens prioriteringar på EU-området. De initiativ som kommissionen presenterar under rubrik 2 är enligt utskottet ett steg i rätt riktning för att bekämpa de utmanande och komplexa problem som EU står inför i dag, i synnerhet när det gäller att bekämpa handel med narkotika och illegala vapen. Denna typ av brottslighet har en tydlig gränsöverskridande dimension och medför ett ökat behov av samarbete över nationsgränserna. Det europeiska samarbetet är därmed av avgörande betydelse för att nå framgång i arbetet med att bekämpa och förebygga den gränsöverskridande brottsligheten. Enligt utskottet är det av yttersta vikt att de aviserade initiativen också prioriteras av kommissionen. Utskottet vill samtidigt framhålla att kommissionen i sitt fortsatta arbete på det straffrättsliga området tar hänsyn till de olika medlemsstaternas förut-sättningar och behov samt den nationella kompetensen.

Utskottet ser även positivt på de initiativ som aviseras under rubrik 5. I det sammanhanget vill utskottet lyfta de framväxande hoten i onlinemiljön, t.ex. rekryteringen av barn och unga till kriminalitet samt radikalisering och rekrytering till extremist- och terroristgrupper, som i allt högre utsträckning sker med hjälp av digitala tjänster. Detta är ett utbrett problem som förekommer i flera EU-medlemsstater. Utskottet vill därför uppmana kommissionen att särskilt uppmärksamma frågor om förebyggande av radikalisering och rekrytering av barn och unga online i sitt fortsatta arbete.

Enligt utskottet är det angeläget att kommissionen verkar för ett förstärkt och utvecklat informationsutbyte och europeiskt samarbete på området.

Stockholm den 27 februari 2025

På justitieutskottets vägnar

Henrik Vinge

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Henrik Vinge (SD), Teresa Carvalho (S), Mikael Damsgaard (M), Pontus Andersson Garpvall (SD), Petter Löberg (S), Charlotte Nordström (M), Adam Marttinen (SD), Mattias Vepsä (S), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Katja Nyberg (SD), Ulrika Westerlund (MP), Martin Melin (L), Sanna Backeskog (S), Ludvig Ceimertz (M) och Lars Isacsson (S).

BILAGA 5

Näringsutskottets yttrande 2024/25:NU7y

Kommissionens arbetsprogram 2025

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 23 januari 2025 att ge övriga utskott möjlighet att yttra sig över Europeiska kommissionens arbetsprogram för 2025, COM(2025) 45.

Näringsutskottet redovisar i yttrandet sin syn på de delar av kommissionens arbetsprogram som berör utskottets beredningsområde.

I yttrandet finns fem avvikande meningar (S, SD, V, C, MP)

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram 2025

Arbetsprogrammet

Europeiska kommissionens (kommissionen) arbetsprogram för 2025 – Framåt tillsammans: En djärvare, enklare och snabbare EU, antogs den 11 februari 2025 COM(2025) 45 final. Arbetsprogrammet är det första för den nya kommissionen och är, i likhet med tidigare år, uppställt utifrån politiska prioriteringar för mandatperioden. För mandatperioden 2024–2029 har kommissionen presenterat sju politiska riktlinjer: En ny plan för Europas hållbara välstånd och konkurrenskraft, En ny era för EU:s försvar och säkerhet, Stödja människor och stärka våra samhällen, Slå vakt om vår livskvalitet, Skydda vår demokrati och upprätthålla våra värden, Europa i världen samt Uppnå resultat tillsammans och förbereda vårt EU för framtiden.

Enligt kommissionens arbetsprogram kommer fokus under 2025 att ligga på att stärka Europas konkurrenskraft, förenkla regelverk och påskynda den gröna omställningen. Kommissionen framhåller behovet av en mer sammanhållen, handlingskraftig och effektiv union för att möta de utmaningar som Europa står inför, inklusive säkerhetspolitiska spänningar, klimatförändringar och ekonomisk konkurrens.

Ett av arbetsprogrammets huvudsakliga inslag är att förbättra EU:s konkurrenskraft genom en stärkt inre marknad och förenklade regelverk. För detta ändamål föreslås en ny inremarknadsstrategi, som syftar till att modernisera den inre marknaden och undanröja hinder för gränsöverskridande handel samt att förenkla regelverken för företag. I detta sammanhang introduceras även en serie regelförenklingar (s.k. omnibusförslag), vilka har som mål att minska den administrativa bördan för företag med minst 25 procent och för små och medelstora företag med minst 35 procent. Därtill har kommissionen lanserat en konkurrenskraftskompass för att ge långsiktiga riktlinjer för att stärka EU:s långsiktiga konkurrenskraft.

Ett annat huvudsakligt inslag i arbetsprogrammet är den industriella omställningen med inriktning på fossilfrihet och ökad hållbarhet samt säkerställande av att EU:s omställning till en fossilfri ekonomi även stärker konkurrenskraften. Kommissionen föreslår en handlingsplan för ren industri (Clean Industrial Deal), som kombinerar åtgärder för att stärka konkurrenskraften inom den europeiska industrin samtidigt med ett påskyndande av klimatomställningen. Som en del av detta initiativ avser kommissionen att lägga fram ett lagstiftningsförslag om påskyndad utfasning av fossila bränslen i industrin, som ska stödja energiintensiva industrier. Samtidigt avser kommissionen att presentera en handlingsplan som ska säkerställa stabila och konkurrenskraftiga energipriser för såväl företag som

hushåll. Parallellt med detta föreslår kommissionen även en färdplan som ska bidra till att successivt fasa ut EU:s beroende av rysk energiimport och därigenom stärka unionens energisäkerhet.

Kommissionen aviserar i arbetsprogrammet att den kommer att uppdatera sin analys av kärnenergi och dess roll i EU:s energisystem inom ramen för ett nytt program. Därtill framhåller kommissionen en strategisk plan för små modulära reaktorer (SMR). Vidare lyfter kommissionen fram behovet av att stärka den europeiska elinfrastrukturen genom digitalisering och nätutbyggnad, särskilt i syfte att underlätta integrationen av förnybara energikällor.

För att möjliggöra de investeringar som krävs inom såväl energi- som industrisektorerna avser kommissionen att presentera ett nytt ramverk för statligt stöd. Detta ramverk ska ge medlemsstaterna utökade möjligheter att stödja strategiska investeringar inom områden såsom förnybar energi, utfasning av fossila bränslen inom industrin och utveckling av ny teknik, utan att samtidigt riskera att snedvrida konkurrensen på den inre marknaden.

Enligt arbetsprogrammet kommer även bioekonomi att vara en del av EU:s strategi för hållbar tillväxt och industriell konkurrenskraft. Kommissionen avser att presentera en strategi för bioekonomi, vars syfte är att främja en mer cirkulär och hållbar produktion, användning och konsumtion av biologiska resurser. Strategin syftar till att stärka EU:s industriella ledarskap genom att integrera bioekonomiska lösningar i flera sektorer, däribland livsmedelsproduktion, materialframställning, energi och bioteknik.

Utskottets ställningstagande

Arbetsprogrammet innehåller 45 initiativ med nya aviserade åtgärder. Flera av de nya initiativ som presenteras består i sin tur av ett antal olika åtgärder. Av dessa kan cirka tio komma att beröra näringsutskottet, och de återfinns under den första politiska riktlinjen i arbetsprogrammet: En ny plan för Europas hållbara välstånd och konkurrenskraft. Med anledning av arbetsprogrammet vill utskottet anföra följande.

EU:s konkurrenskraft och näringslivets utveckling är avgörande för att säkerställa en stark och motståndskraftig europeisk ekonomi. Utskottet välkomnar därför kommissionens ambitioner och aviserade initiativ för att stärka Europas långsiktiga konkurrenskraft.

Kommissionens arbetsprogram för 2025 lyfter bl.a. fram vikten av att stärka den inre marknaden genom regelförenklingar, förbättrade ramvillkor för företag och en långsiktig strategi för konkurrenskraft. Utskottet noterar de initiativ som föreslås i arbetsprogrammet och anser att åtgärder för att stärka konkurrenskraften bör genomföras med beaktande av både näringslivets och samhällets behov.

Regelverkens förutsägbarhet och rättssäkerhet är avgörande faktorer för företagens investeringsklimat. Utskottet vill framhålla betydelsen av en effektiv och rättssäker regelprocess, där regleringarna inte skapar onödiga administrativa bördor för företag, och utskottet välkomnar därför att

kommissionen i arbetsprogrammet lyfter fram en rad olika initiativ för att förenkla regler och minska den administrativa bördan för företagen. I detta sammanhang är det väsentligt att beakta hur regelförenklingar kan genomföras på ett sätt som bidrar till långsiktig stabilitet och tillväxt inom EU:s näringsliv.

Vidare noterar utskottet kommissionens ambition att stärka den inre marknaden genom en ny inremarknadsstrategi. Enligt utskottets uppfattning är en väl fungerande inre marknad av central betydelse för EU:s konkurrenskraft, och initiativ som syftar till att undanröja hinder och harmonisera regelverk kan ha en viktig roll i detta sammanhang. Utskottet anser att sådana åtgärder bör vidtas med hänsyn till både företagens och medlemsstaternas behov.

Kopplat till detta lyfter kommissionen i arbetsprogrammet fram en konkurrenskraftskompass, vars syfte är att skapa en långsiktig strategi för EU:s ekonomiska utveckling. Utskottet konstaterar att ett strategiskt ramverk för konkurrenskraft kan vara ett värdefullt verktyg för att analysera och följa den ekonomiska utvecklingen inom olika sektorer. Utskottet ser positivt på syftet med kommissionens konkurrenskraftskompass, som är att skapa en långsiktig strategi för EU:s ekonomiska utveckling. Samtidigt anser utskottet att en sådan strategi behöver ta hänsyn till globala ekonomiska faktorer och innehålla åtgärder som stärker industrins konkurrenskraft och innovationsförmåga.

Ett annat huvudsakligt inslag i kommissionens arbetsprogram för 2025 är den industriella omställningen och dess koppling till konkurrenskraft och energiomställning. Kommissionen föreslår en handlingsplan för ren industri, som ska stödja europeisk industri genom åtgärder som både stärker konkurrenskraften och påskyndar klimatomställningen. Därtill aviserar kommissionen att ett nytt ramverk för statligt stöd kommer att föreslås för att bistå den industriella omställningen genom att påskynda utbyggnaden av förnybar energi, stärka industrins utfasning av fossila bränslen och säkerställa tillräcklig tillverkningskapacitet för ren teknik. Utskottet anser att en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig industri bäst uppnås genom en väl fungerande marknad snarare än genom omfattande statliga stödåtgärder. Regelverk och ekonomiska incitament bör utformas så att de skapar goda förutsättningar för företag att investera i omställning och innovation utan att marknadsbalansen snedvrids. Utskottet anser vidare att konkurrensneutralitet på den inre marknaden behöver säkerställas, och att utökade stödprogram kan riskera att gynna vissa sektorer eller medlemsstater på bekostnad av andra. Det är ytterst angeläget att EU:s industripolitik utformas så att den stimulerar privata investeringar och innovationskraft, och inte ett ökat beroende av statliga subventioner.

Marknadsdrivna lösningar och tydliga, långsiktiga spelregler är avgörande för att stärka Europas industriella konkurrenskraft och möjliggöra en hållbar omställning. Utskottet ser därför positivt på åtgärder som undanröjer regelhinder och skapar förutsättningar för företag att investera i ny teknik och energieffektiviseringar. Ett särskilt fokus bör ligga på att förenkla tillståndsprocesser för investeringar i fossilfri teknik. Utskottet välkomnar

kommissionens initiativ som syftar till att förkorta handläggningstider och säkerställa en effektiv myndighetsprocess för att möjliggöra investeringar i ny teknik. Kommissionens förväntade lagstiftningsinitiativ för att påskynda utfasning av fossila bränslen i industrin är ett steg i rätt riktning, men det är viktigt att denna lagstiftning utformas på ett sätt som gör det möjligt för industrin att ställa om utan att konkurrenskraften påverkas negativt.

Vidare lyfter kommissionen fram åtgärder för att säkerställa stabila och konkurrenskraftiga energipriser, vilket är en viktig faktor för både hushåll och industri. Därtill framhåller kommissionen även behovet av att stärka EU:s energisäkerhet genom att minska beroendet av rysk energi, och avser att presentera en handlingsplan för att uppnå det. Utskottet konstaterar att energiförsörjning och energipriser är avgörande för europeisk konkurrenskraft och att stabila energisystem kan vara en förutsättning för en framgångsrik omställning. Därför välkomnar utskottet kommissionens aviserade handlingsplan för att stärka energisäkerheten och minska beroendet av rysk energi. Samtidigt vill utskottet framhålla att åtgärder för att stärka energiförsörjningen bör vara teknikneutrala och utformas för att gynna en bredd av fossilfria energikällor snarare än att ensidigt fokusera på vissa teknologier. En energipolitik som möjliggör investeringar i flera konkurrenskraftiga och hållbara lösningar skapar bättre förutsättningar för långsiktig energisäkerhet och industrins konkurrenskraft. Det är därför viktigt att åtgärder inom energiomställningen säkerställer stabila och förutsägbara villkor för investeringar utan att snedvrida marknaden samt gör att olika teknologier kan bidra till EU:s energi- och klimatarbete. I detta sammanhang vill utskottet därför välkomna kommissionens aviserade intention att uppdatera analysen av kärnkraftssektorn inom ramen för ett nytt program. Utskottet anser att kärnkraft, tillsammans med förnybar energi, kommer att vara avgörande för att uppnå klimatmålen och säkerställa en stabil energiförsörjning.

Stockholm den 27 februari 2025

På näringsutskottets vägnar

Tobias Andersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tobias Andersson (SD), Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Mats Green (M), Jessica Stegrud (SD), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Marianne Fundahn (S), Josef Fransson (SD), Isak From (S), Kjell Jansson (M), Eric Palmqvist (SD), Katarina Luhr (MP), Louise Eklund (L), Aida Birinxhiku (S), Daniel Vencu Velasquez Castro (S), Lorena Delgado Varas (V) och Lili André (KD).

Avvikande meningar

1. Kommissionens arbetsprogram 2025 (S)

Fredrik Olovsson (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S), Aida Birinxhiku (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S) anför:

Arbetsprogrammet innehåller 45 initiativ med nya aviserade åtgärder. Flera av de nya initiativ som presenterats består i sin tur av ett antal olika åtgärder. Av dessa kan cirka tio komma att beröra näringsutskottet, och dessa återfinns under den första politiska riktlinjen i arbetsprogrammet: En ny plan för Europas hållbara välstånd och konkurrenskraft. Med anledning av arbetsprogrammet vill vi anföra följande.

Vi välkomnar kommissionens ambition att stärka EU:s konkurrenskraft och säkerställa en robust och motståndskraftig europeisk ekonomi. Den inre marknadens funktion och utveckling är av central betydelse och måste anpassas till förändrade förutsättningar. Vi vill särskilt framhålla att arbetet med regelförenklingar bör syfta till strömlinjeformning och inte leda till en sänkt ambitionsnivå i industrins gröna omställning, vilken utgör en avgörande faktor för såväl svenska som europeiska företags konkurrenskraft.

Vi anser att den föreslagna konkurrenskraftskompassen bör syfta till att främja mer jämlika och konkurrenskraftiga samhällen. Detta förutsätter en politik där handel, utvecklingssamarbete och ett starkt skydd för arbetstagares rättigheter såväl som höga klimatambitioner är samstämmiga och stödjande. En sådan helhetsansats möjliggör en långsiktig, hållbar och rättvis ekonomisk tillväxt.

Vidare vill vi understryka betydelsen av stabila spelregler och långsiktiga investeringsförutsättningar för att påskynda klimatomställningen och stärka innovationsförmågan. Bristen på sådana förutsättningar riskerar att försämra EU:s konkurrenskraft i den globala innovations- och produktivitetsutvecklingen, vilket ställer krav på kraftfulla åtgärder. Det är särskilt viktigt att inte enbart förstärka befintliga styrkeområden, utan även att satsa på nya teknikområden med potential att driva framtida välstånd och sysselsättning.

En stabil och konkurrenskraftig energiförsörjning är en grundläggande förutsättning för Europas industriella och ekonomiska utveckling. Vi välkomnar kommissionens initiativ för att stärka EU:s energisystem i syfte att uppnå en fossilfri och konkurrenskraftig ekonomi. Samtidigt betonar vi att åtgärder inom energiområdet bör vara teknikneutrala och utformas så att de främjar en bredd av fossilfria energikällor på likvärdiga villkor. Vi välkomnar även kommissionens aviserade handlingsplan för att stärka energisäkerheten.

När det gäller den ekonomiska säkerheten anser vi att EU:s åtgärder bör vara väl avvägda och inte leda till inskränkningar i handeln som riskerar att skada svenska jobb och ekonomiska intressen. Kritiska beroenden bör generellt hanteras genom diversifiering av värdekedjor och fler fördjupade

partnerskap, för att i möjligaste mån begränsa de negativa effekterna för den inre marknaden.

Avslutningsvis vill vi särskilt framhålla den svenska skogens betydelse för både bioekonomin och klimatarbetet. Det är av stor vikt att kommissionens arbete beaktar skogens klimatnytta och dess centrala roll i en hållbar och cirkulär ekonomi.

2. Kommissionens arbetsprogram 2025 (SD)

Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Josef Fransson (SD) och Eric Palmqvist (SD) anför:

Arbetsprogrammet innehåller 45 initiativ med nya aviserade åtgärder. Flera av de nya initiativ som presenteras består i sin tur av ett antal olika åtgärder. Av dessa kan cirka tio komma att beröra näringsutskottet, och dessa återfinns under den första politiska riktlinjen i arbetsprogrammet: En ny plan för Europas hållbara välstånd och konkurrenskraft.

Vi noterar att kommissionens arbetsprogram för 2025 innehåller flera initiativ som syftar till att förbättra EU:s konkurrenskraft och energiförsörjning. Samtidigt som vi anser att Europas konkurrenskraft behöver förbättras och energiförsörjningen behöver bli mer robust är det angeläget att detta sker utan att öka regelbördan eller inskränka nationell beslutskompetens.

Liksom kommissionen anser vi att EU:s konkurrenskraft är avgörande för Europas ekonomiska utveckling, men vi menar att kommissionens förslag fokuserar för mycket på reglering och central styrning än på att skapa goda förutsättningar för medlemsstaternas näringsliv.

När det gäller statligt stöd anser vi att en väl fungerande marknad och konkurrensneutrala villkor bör vara utgångspunkten. EU:s nuvarande statsstödsregler riskerar att missgynna länder som Sverige, som historiskt haft en balanserad och restriktiv syn på statsstöd. Därför motsätter vi oss en översyn av statsstödsregler på EU-nivå om det skulle innebära att reglerna lättas upp. Utgångspunkten bör i stället vara en realistisk och marknadsdriven strategi för att säkerställa stabila energipriser och en förutsägbar investeringsmiljö, där hållbara lösningar kan utvecklas utan att konkurrenskraften undermineras.

Den gröna omställningen får inte drivas igenom på bekostnad av konkurrenskraften. För att säkerställa en hållbar och långsiktig omställning behöver politiken utformas så att företag kan ställa om utan att drabbas av ökade kostnader, försämrad lönsamhet eller minskad konkurrenskraft gentemot aktörer utanför EU. Regelverk och styrmedel bör därför vara teknikneutrala och ge industrin möjlighet att välja de lösningar som bäst passar dess verksamhet, snarare än att ensidigt styra mot specifika teknologier eller energikällor.

När det gäller energiomställningen ser vi positivt på investeringar i fossilfri teknik men anser att kommissionens politik fortfarande präglas av en alltför ensidig inriktning på väderberoende energikällor. En trygg och kostnads-

effektiv energiförsörjning kräver en teknikneutral strategi där även kärnkraftens roll kan stärkas. Vi ser därför positivt på att kommissionen aviserar en uppdatering av sin analys av kärnkraftssektorn och en strategisk plan för SMR. Samtidigt vill vi framhålla att medlemsstaternas energimix i första hand ska beslutas på nationell nivå, utan överstatliga krav från EU.

3. Kommissionens arbetsprogram 2025 (V)

Lorena Delgado Varas (V) anför:

Arbetsprogrammet innehåller 45 initiativ med nya aviserade åtgärder. Flera av de nya initiativ som presenteras består i sin tur av ett antal olika åtgärder. Av dessa kan cirka tio komma att beröra näringsutskottet, och dessa återfinns under den första politiska riktlinjen i arbetsprogrammet: En ny plan för Europas hållbara välstånd och konkurrenskraft.

Jag anser att kommissionens arbetsprogram för 2025 har en alltför ensidig betoning på ekonomisk konkurrenskraft och företagens villkor, utan att tillräckligt beakta hur detta påverkar arbetstagares rättigheter, klimatet och miljön. Om EU verkligen ska röra sig framåt tillsammans, som kommissionen säger sig eftersträva i arbetsprogrammet, behöver den sociala dimensionen och en politik för rättvis omställning vara en grundläggande del av unionens utveckling. En rättvis omställning, där arbetstagares rättigheter skyddas och klimatomställningen påskyndas, är enligt min uppfattning en förutsättning för ett långsiktigt konkurrenskraftigt EU.

Jag ser med oro på att de initiativ som kommissionens arbetsprogram omfattar i första hand kommer att stärka storföretagens ställning, samtidigt som små företag, arbetstagare och mindre producenter riskerar att få stå tillbaka. Även om kommissionen nämner små och medelstora företag i arbetsprogrammet finns det inga konkreta förslag till åtgärder för att säkerställa att exempelvis handelsavtal eller andra ekonomiska initiativ inte missgynnar dem till förmån för stora koncerner. Jag menar att EU behöver ta större hänsyn till hur små företag och småbrukare påverkas av den internationella handelspolitiken. Om handelspolitiken enbart utformas för att gynna storföretagen, riskerar den att leda till ökad ojämlikhet, snedvriden konkurrens och större klimatpåverkan.

Vidare anser jag att konkurrenskraft inte kan vara ett mål i sig om den uppnås på bekostnad av arbetstagares rättigheter eller miljöhänsyn. Kommissionen borde ha lagt större vikt vid åtgärder för att driva på konkurrensen genom omställning och hållbarhet. En grön omställning som utgår från social rättvisa och höga miljökrav är inte en broms för ekonomin utan tvärtom en möjlighet att skapa nya arbetstillfällen och stärka innovationsförmågan. EU borde i högre grad säkerställa att ekonomisk utveckling går hand i hand med social och ekologisk hållbarhet, snarare än att urvattna regelverk för att förenkla för företag.

Jag vill även kommentera kommissionens initiativ till ett nytt ramverk för statligt stöd, vilket kan bidra till att påskynda investeringar i fossilfri energi,

grön teknik och industriell omställning. För att garantera en rättvis och hållbar omställning anser jag att statliga stödinsatser bör stärkas inom dessa områden. Offentliga investeringar spelar en central roll i att möjliggöra teknikutveckling och innovation, särskilt inom sektorer där marknaden ensam inte driver den omställning som krävs, såsom inom fossilfri energi, grön teknik och innovativa lösningar, som enligt min uppfattning bör främjas.

4. Kommissionens arbetsprogram 2025 (C)

Elisabeth Thand Ringqvist (C) anför:

Arbetsprogrammet innehåller 45 initiativ med nya aviserade åtgärder. Flera av de nya initiativ som presenteras består i sin tur av ett antal olika åtgärder. Av dessa kan cirka tio komma att beröra näringsutskottet, och dessa återfinns under den första politiska riktlinjen i arbetsprogrammet: En ny plan för Europas hållbara välstånd och konkurrenskraft.

Jag välkomnar kommissionens arbetsprogram för 2025 och dess ambition om en modigare, enklare och snabbare union. EU behöver en kraftfull strategi för att säkerställa en stark inre marknad, som främjar innovation och driver den gröna omställningen. Samtidigt anser jag att arbetsprogrammet lämnar mer att önska och att det finns behov av ännu tydligare prioriteringar inom regelförenklingar, handelspolitik och energiomställning.

Det är positivt att kommissionen betonar behovet av regelförenkling, även om kommissionens ambitioner historiskt sett har varit föremål för många löften men ofta utan tydliga resultat. Jag anser därför att ett mer genomgripande arbete krävs för att företagens regelbörda faktiskt ska minska. I detta sammanhang är det underliggande initiativet från kommissionen om genomförande och förenkling (COM(2025) 47) särskilt relevant, eftersom det lyfter behovet av att anpassa EU:s regelverk till den ökande globala konkurrensen om naturresurser och innovationsförmåga. Förenklingar får dock inte innebära att klimat- och hållbarhetsambitioner urholkas, utan behöver genomföras på ett sätt som säkerställer att EU bibehåller sina höga standarder. Ett tydligt exempel på detta är de aviserade förenklingarna inom finansiell hållbarhetsrapportering, tillbörlig aktsamhet och taxonomi. Jag anser att det är av yttersta vikt att EU upprätthåller kravet på att företag ska rapportera både primära och sekundära koldioxidutsläpp. Utan detta riskerar konkurrensen att snedvridas och EU:s klimatpolitik att försvagas. Det är också centralt att förenklingarna inom gränsjusteringsmekanismen för koldioxid (CBAM) inte leder till urholkade politiska mål, något som även kommissionen själv varnar för i arbetsprogrammet.

Vidare noterar jag att kommissionen i arbetsprogrammet talar om anpassade regler för s.k. små midcap-bolag. Det är ett begrepp för en grupp företag som i dagsläget inte är definierat i EU-dokument på samma sätt som till exempel små- och medelstora företag (SME). Det är min uppfattning att de regelförenklingar som föreslås för denna grupp företag inte får underminera de politiska målen – inklusive målet om ett koldioxidfritt EU 2050. Enligt min

mening är det också viktigt att dessa förändringar inte skapar osäkerhet för företagen, utan genomförs på ett sätt som säkerställer fortsatt konkurrensneutralitet och tydlighet i regelverken

En annan central fråga är principen om s.k. omvänd bevisbörda där företag ofta behöver bevisa att de inte orsakar skada eller bryter mot regelverk. Jag anser att EU bör överväga att frångå denna princip, eftersom den medför för höga kostnader och riskerar att försena viktiga investeringar i hållbara verksamheter. Tillståndsprocesserna i EU är redan i dag långsamma, och en förändring av denna princip kan bidra till att främja en mer effektiv och förutsägbar miljö för företag som vill investera i omställningen.

5. Kommissionens arbetsprogram 2025 (MP)

Katarina Luhr (MP) anför:

Arbetsprogrammet innehåller 45 initiativ med nya aviserade åtgärder. Flera av de nya initiativ som presenteras består i sin tur av ett antal olika åtgärder. Av dessa kan cirka tio komma att beröra näringsutskottet, och dessa återfinns under den första politiska riktlinjen i arbetsprogrammet: En ny plan för Europas hållbara välstånd och konkurrenskraft.

Jag är på en övergripande nivå positiv till kommissionens arbetsprogram för 2025 och välkomnar ambitionerna om att stärka konkurrenskraften genom en grön industriell omställning. Samtidigt vill jag understryka vikten av att klimatomställningen inte fördröjs eller försvagas genom överdrivna regelförenklingar eller avsaknad av tydliga miljömål.

Enligt min uppfattning är en snabb och rättssäker utbyggnad av förnybar energi avgörande för Europas industriella framtid och energiförsörjning. EU behöver ta ett tydligt ledarskap i att fasa ut fossila bränslen, och jag ser positivt på initiativen för att stärka elnätskapaciteten och digitaliseringen av energiinfrastrukturen. Däremot finns det en risk för att en teknikneutral ansats gör att åtgärder för att fasa ut fossila bränslen blir för svaga, och att klimatambitionerna urvattnas.

Kommissionens arbetsprogram innehåller även en färdplan för att minska beroendet av rysk energi, vilket jag ser som ett viktigt steg för att stärka Europas energisäkerhet och minska sårbarheten i unionens energiförsörjning. Arbetet med att frigöra sig från beroendet av ryska fossila bränslen går dock alldeles för långsamt. Jag anser därför att arbetet med att fasa ut rysk gas behöver påskyndas, samtidigt som unionen bör säkerställa att alternativa lösningar inte leder till ökad import av fossila bränslen från andra tvivelaktiga länder.

Jag anser att kommissionens aviserade förslag om en handlingsplan för ren industri är ett steg i rätt riktning, men det är avgörande att åtgärderna i första hand styr mot fossilfri produktion och energieffektivisering. Det är positivt att olika tillståndsprocesser ses över, men det får inte innebära att miljölagstiftningen försvagas eller att ekologiska hänsyn sätts åt sidan.

Investeringar i hållbara lösningar behöver vara långsiktiga och stödja innovation som leder till verklig utsläppsminskningar.

När det kommer till regelförenklingar ser jag positivt på åtgärder som minskar onödig administration och gör det lättare för företag att verka på den inre marknaden. Samtidigt behöver förenklingar ske med en tydlig miljömässig och social förankring. Arbetet med s.k. omnibusförslag får inte leda till att nyligen införd miljölagstiftning urholkas eller till att viktiga regler för hållbarhet och arbetsrätt försvagas.

BILAGA 6

Civilutskottets yttrande 2024/25:CU3y

Kommissionens arbetsprogram 2025

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har gett civilutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens arbetsprogram 2025 i de delar som rör civilutskottets beredningsområde.

Civilutskottet anser att utrikesutskottet i sin granskning bör lyfta fram den nya konsumentstrategin för 2025–2030 och att det nationella självbestämmandet i bostadsfrågor bör värnas.

I yttrandet finns en avvikande mening (S, V, MP) och ett särskilt yttrande (SD).

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram 2025

Bakgrund

Allmänna prioriteringar i arbetsprogrammet

Europeiska kommissionen presenterade den 12 februari 2025 kommissionens arbetsprogram 2025, Framåt tillsammans – En djärvare, enklare och snabbare union (COM(2025) 45). Det är det första programmet för den nya kommissionen. Arbetsprogrammet har följande prioriterande områden:

- Främja hållbart välstånd och konkurrenskraft
- Stärka försvar och säkerhet
- Stödja människor och stärka våra samhällen och vår samhällsmodell
- Slå vakt om vår livskvalitet
- Skydda vår demokrati och våra värden
- Utnyttja vår styrka och våra partnerskap runt om i världen
- Förbereda EU för framtiden.

Prioriteringar inom ramen för civilutskottets beredningsområde

Under avsnittet Stödja människor och stärka våra samhällen och vår samhällsmodell beskriver kommissionen att boendekostnaderna har ökat, vilket i sin tur ökat ojämlikheten. Kommissionen beskriver även att mycket har gjorts på konsumenträttsområdet men att mer behöver göras och aviserar att den avser att ta fram en ny konsumentstrategi för 2025–2030 som kommer att innehålla en handlingsplan med syftet att bl.a. skydda konsumenter.

Utskottets ställningstagande

När det gäller kommissionens arbetsprogram för 2025 vill utskottet inledningsvis välkomna kommissionens planerade initiativ om en ny konsumentstrategi för 2025–2030 och dess handlingsplan med syftet att skydda konsumenter. Skyddet av konsumenter är en viktig fråga där samordning på EU-nivå är av värde.

Utskottet noterar vidare att en kommissionär med ansvar för bostadsfrågor har tillsatts i den nya EU-kommissionen, vilket är en nyhet för denna mandatperiod, och att kommissionen i arbetsprogrammet nämner att boendekostnaderna har ökat, vilket i sin tur ökat ojämlikheten. Utskottet vill därför understryka att EU saknar kompetens att lagstifta i bostadsfrågor. Det är utskottets uppfattning att det nationella självbestämmandet på områden där EU saknar kompetens och befogenheter behöver värnas. Utskottet kommer att fortsätta att noga följa EU-kommissionens arbete och granska dess initiativ och förslag inom alla områden som civilutskottet ansvarar för, och då särskilt

bostadsfrågan. Vid behov kommer utskottet att återkomma till frågan inom ramen för överläggningar med regeringen.

Utskottet anser sammanfattningsvis att det är välkommet med en ny konsumentstrategi för 2025–2030 med tillhörande handlingsplan. När det gäller kommissionens eventuella ambitioner på bostadsområdet vill utskottet framhålla att EU inte har någon befogenhet att lagstifta i bostadsfrågor och att det är ett område där det nationella självbestämmandet bör värnas. Detta bör utrikesutskottet lyfta i sin granskning.

Stockholm den 27 februari 2025

På civilutskottets vägnar

Malcolm Momodou Jallow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Malcolm Momodou Jallow (V), Mikael Eskilandersson (SD), Jennie Nilsson (S), David Josefsson (M), Laila Naraghi (S), Lars Beckman (M), Denis Begic (S), Rashid Farivar (SD), Anna-Belle Strömberg (S), Jennie Wernäng (M), Larry Söder (KD), Alireza Akhondi (C), Björn Tidland (SD), Märta Stenevi (MP), Mats Hellhoff (SD), Markus Kallifatides (S) och Cecilia Rönn (L).

Avvikande mening

Kommissionens arbetsprogram 2025 (S, V, MP)

Malcolm Momodou Jallow (V), Jennie Nilsson (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S), Anna-Belle Strömberg (S), Märta Stenevi (MP) och Markus Kallifatides (S) anför:

I likhet med utskottet välkomnar vi kommissionens planerade initiativ om en ny konsumentstrategi för 2025–2030 och dess handlingsplan med syftet att skydda konsumenter.

Som kommissionen beskriver i arbetsprogrammet har boendekostnaderna ökat, vilket i sin tur har ökat ojämlikheten. I den nya kommissionen har det nu tillsatts en kommissionär med ansvar för bostäder.

Eftersom problemen med höga boendekostnader och bostadsbrist finns i hela Europa är vi i grunden positiva till att en ny bostadskommissionär har tillsatts. Vi menar att detta är ett område där samordning på EU-nivå kan ge ett mervärde. Vi kan samtidigt konstatera att det inte aviseras några konkreta initiativ i arbetsprogrammet, vilket vi hade sett fram emot. Vi saknar också konkreta besked om bostadskommissionärens uppgifter och vad den nya rollen kommer att innebära för kommissionens hantering av bostadsfrågorna. Det är något som vi kommer att följa noga, och vi ser fram emot politiska initiativ av betydelse för bostadsförsörjningen i kommande arbetsprogram.

Eftersom kommissionen i arbetsprogrammet inte har aviserat några förslag av uppenbar relevans för bostadsförsörjningen eller redogjort närmare för den nya bostadskommissionärens roll vill vi i detta sammanhang understryka vikten av att värna den svenska hyressättningsmodellen och den kommunala allmännyttan. En viktig fråga på området är den bristfälliga konkurrensen inom byggmaterialindustrin, vilken bidrar till höga byggkostnader. En annan viktig fråga är energieffektivisering. Vi vill uppmana regeringen att ta en aktiv roll inom EU i dessa frågor.

Det som anförts ovan bör utrikesutskottet lyfta i sin granskning.

Särskilt yttrande

Kommissionens arbetsprogram 2025 (SD)

Mikael Eskilandersson (SD), Rashid Farivar (SD), Björn Tidland (SD) och Mats Hellhoff (SD) anför:

Vi ställer oss bakom det som utskottet anför och vill för egen del tillägga följande. Vi anser att det är djupt oroande att EU de senaste åren har gjort anspråk på ökade befogenheter, bl.a. inom det bostadspolitiska området. Detsamma gäller för det familjerättsliga området. Familjen är en privat sak, och även på det området måste alltså det nationella självbestämmandet värnas.

Vi kommer noga att följa dessa frågor inom EU och återkomma i andra sammanhang, t.ex. inom ramen för överläggningar med regeringen.

BILAGA 7

Trafikutskottets yttrande 2024/25:TU7y

Kommissionens arbetsprogram 2025

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 23 januari 2025 att ge bl.a. trafikutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2025. Trafikutskottet har beslutat att yttra sig över arbetsprogrammet i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Utskottet ställer sig bakom många delar av kommissionens resonemang i arbetsprogrammet om politikens inriktning på transport- och digitaliserings-området. Enligt utskottet är det angeläget att EU-regelverket är ändamålsenligt och effektivt och inte medför onödiga regelbördor. Vidare ser utskottet fram emot att ta del av det tiotal nya initiativ och utvärderingar av gällande rätt som kommissionen aviserar i arbetsprogrammet, i synnerhet när det gäller hållbara transporter, AI och digitala nätverk.

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram 2025

Den 11 februari 2025 presenterade den nytillträdda kommissionen sitt arbetsprogram för 2025 (COM(2025) 45). Arbetsprogrammet går under titeln Framåt tillsammans: en djärvare, enklare och snabbare union. I arbetsprogrammet anger kommissionen politikens inriktning och presenterar vilka åtgärder den planerar att vidta under året.

Kommissionens övergripande målsättningar

I inledningen av programmet framhåller kommissionen att EU står inför en tid av såväl stora förväntningar som stor instabilitet, där de val som görs under 2025 kommer att forma Europa i årtionden framöver. Enligt kommissionen behöver Europa konfrontera en rad sammanlänkade problem och utmaningar, varför ett starkt och enat EU är nödvändigt. På så sätt kan EU fortsätta att leverera viktiga resultat till medborgarna.

En central fråga i kommissionens arbetsprogram är att stärka Europas konkurrenskraft. Kommissionen menar att europeiska företag står inför bl.a. orättvis konkurrens, höga energikostnader, brist på arbetskraft och kompetens samt hinder för tillgång till kapital, vilket behöver åtgärdas. För att även uppnå målet om att bli klimatneutralt till 2050 menar kommissionen att vissa strukturella hinder mot EU:s konkurrenskraft behöver avlägsnas. Därutöver har geopolitisk instabilitet och Rysslands anfallskrig mot Ukraina kraftigt förändrat Europas säkerhetsläge. Kommissionen menar därför att EU behöver försvara sina grundläggande värderingar och sin demokrati, i synnerhet från kampanjer med utländsk inblandning.

För kommissionen är det vidare av stor vikt att förenkla och effektivisera EU:s rådande lagstiftning. I arbetsprogrammet presenterar kommissionen en första uppsättning av flera s.k. omnibusförslag, initiativ som syftar till att samla en rad förenklingar av gällande lagar och regler i större paket. Kommissionen uppger att den även avser att ta flera initiativ med en stark förenklingsdimension, någon som ska bidra till att uppnå målet att minska den administrativa bördan för företag i EU med minst 25 procent. Områden som särskilt pekas ut är hållbarhetsredovisning och reglerna för den s.k. taxonomin, EU:s system med kriterier för när en verksamhet ska anses vara miljömässigt hållbar.

Politikens inriktning på de sju prioriterade områdena

I arbetsprogrammet redogör kommissionen för EU-politikens inriktning i enlighet med de sju politiska riktlinjer som Ursula von der Leyen presenterade i samband med att hon återvaldes till kommissionens ordförande. Här lyfter

kommissionen bl.a. fram den nya kompassen för konkurrenskraft, en ny strategi för den gemensamma marknaden och ett nytt initiativ för ren industri som ska bygga vidare på förslagen i EU:s gröna giv från förra mandatperioden, allt under rubriken hållbart välstånd och konkurrenskraft. På temat försvar och säkerhet ska kommissionen bl.a. presentera en strategi för Europas krisberedskap. Man avser även att ta fram en s.k. demokratisköld och färdplan för kvinnors rättigheter i syfte att skydda EU:s demokrati och värdegrund. På det utrikespolitiska området nämns bl.a. vikten av fortsatt stöd till Ukraina och långvarig fred i Mellanöstern. Även en ny plan för att genomföra den s.k. pelaren för sociala rättigheter och en ny vision för jordbruk och mat är att vänta under året.

I arbetsprogrammets bilagor specificerar kommissionen de nya lagstiftningsinitiativ och de förslag på utvärdering av gällande rätt som man lyft fram i programmet. Arbetsprogrammet för 2025 innehåller:

- 45 nya initiativ, såväl förslag till lagstiftning som icke-lagstiftningsakter, t.ex. strategiska dokument
- 37 aviserade utvärderingar och kontroller av EU:s befintliga regelverk
- 123 befintliga lagförslag som ännu inte förhandlats klart
- 37 tidigare förslag till lagstiftning som ska dras tillbaka
- 4 förslag på lagstiftningsakter som ska upphävas.

Arbetsprogrammets bäring på trafikutskottets beredningsområde

De frågor som rör trafikutskottets beredningsområde återfinns i huvudsak under det prioriterade huvudområdet hållbart välstånd och konkurrenskraft.

På transportområdet framhåller kommissionen i arbetsprogrammet att ett välfungerande, framtidssäkrat och hållbart transportsystem utgör ryggraden för såväl en stark ekonomi som en livskraftig industri. Kommissionen uppger att den avser att presentera en investeringsplan för hållbara transporter som bl.a. ska innehålla ett strategiskt ramverk för att stödja produktion och distribution av hållbara transportbränslen. Planen ska även innehålla åtgärder i syfte att stödja en påskyndad utbyggnad av laddinfrastruktur och etablera s.k. gröna partnerskap med tredjeländer för att få fram förnybara och koldioxidsnåla transportbränslen.

Även flera olika frågor om digitalisering utgör centrala delar i arbetsprogrammet. Kommissionen uppger bl.a. att den viktigaste förutsättningen för en välmående digital ekonomi är en pålitlig digital infrastruktur med hög kapacitet. Kommissionen har därför för avsikt att ta fram en ny rättsakt om digitala nätverk som ska syfta till att möjliggöra gränsöverskridande nätverksdrift och nätverkstjänster för operatörer. Initiativet ska även förbättra industrins konkurrenskraft liksom spektrumkoordineringen.

Vidare framhåller kommissionen vikten av att utnyttja de möjligheter som både AI samt data- och molntjänster erbjuder. Kommissionen ska därför ta fram en ny rättsakt om utveckling av moln och AI samt en större handlingsplan

för att göra Europa till en s.k. AI-kontinent. Handlingsplanen ska dels omfatta en strategi för utvecklingen av s.k. AI-fabriker, som ska stärka konkurrenskraftiga AI-ekosystem i Europa, dels innehålla en ny strategi för AI-tillämpningar. Därutöver meddelar kommissionen att den ska ta fram en europeisk kvantstrategi åtföljd av en ny lag på kvantområdet. Initiativen ska bidra till att stärka EU:s egna kapacitet för utveckling av och forskning om kvantteknik.

Initiativen i arbetsprogrammet specificeras i punktform i programmets bilagor. De punkter som kan komma att ha bäring på trafikutskottets beredningsområde är sammanställda under rubrikerna nedan. Det handlar om nya initiativ, utvärderingar och prioriterade befintliga lagförslag samt förslag som dras tillbaka och lagar som ska upphävas.

Nya initiativ

Kommissionen redovisar fem nya initiativ som kan komma att falla inom utskottets beredningsområde. Två av dessa är förslag till ny lagstiftning som väntas under andra halvan av året. Förslagen är följande:

- Det digitala paketet (lagstiftning inklusive konsekvensbedömning, fjärde kvartalet 2025)
- Akten om digitala nätverk (lagstiftning inklusive konsekvensbedömning, fjärde kvartalet 2025)
- Handlingsplan för en AI-kontinent (icke-lagstiftning, första kvartalet 2025)
- EU:s kvantstrategi (icke-lagstiftning, andra kvartalet 2025)
- Investeringsplan för hållbara transporter (icke-lagstiftning, tredje kvartalet 2025).

Utvärderingar och lämplighetskontroller

Kommissionen uppger att den under 2025 avser att utvärdera och kontrollera ändamålsenligheten av EU:s lagstiftning på fem olika områden som berör trafikutskottet. Det rör specifikt översyner av

- det samlade regelverket på det digitala området (fjärde kvartalet 2025)
- marknaden för tillträde till inre vattenvägar (andra eller tredje kvartalet 2025)
- EU:s regelverk för flygplatser (fjärde kvartalet 2025)
- direktivet om säkerhetsregler för fiskefartyg (första eller andra kvartalet 2025)
- förordningen som etablerar Europeiska unionens järnvägsbyrå (ERA) (tredje kvartalet 2025)
- fonden för ett sammanlänkat Europas resultat under 2014–2020 (tredje eller fjärde kvartalet 2025).

Lagförslag under förhandling

Kommissionen framhåller att den granskat alla förslag som ännu inte antagits av Europaparlamentet och rådet. Man har därefter gjort en bedömning om förslagen ska bibehållas, ändras eller dras tillbaka.

Följande befintliga lagförslag inom trafikutskottets beredningsområde där förhandlingarna fortfarande pågår är alltjämt prioriterade av kommissionen:

- Direktivet om informationstjänster på inre vattenvägar (RIS) (COM(2024) 33)
- Direktivet om kombinerade transporter (COM(2023) 702)
- Direktivet om fordons mått och vikt (COM(2023) 445)
- Förordningen om järnvägskapacitet (COM(2023) 443)
- Förordningen om redovisning av transportutsläpp (COM(2023) 441)
- Emsa-förordningen (COM(2023) 269)
- Direktivet om utsläpp från tunga fordon med släp (COM(2023) 189)
- Direktivet om körkortsåterkallelser (COM(2023) 128)
- Körkortsdirektivet (COM(2023) 127)
- Direktivet om att avskaffa tidsomställningar (COM(2018) 639).

Lagförslag som ska dras tillbaka

Kommissionen anför att det är lämpligt att dra tillbaka ett antal lagförslag som t.ex. blivit föråldrade eller som inte har förutsättningar för att bli antagna. I praktiken har flera av dessa förhandlingar redan avslutats. Sex av tillbakadragandena berör trafikutskottets beredningsområde:

- Förordningen om ankomst- och avgångstider vid EU:s flygplatser (slottider) (COM(2011) 827). Kommissionen menar att förslaget är föråldrat och har i stället inlett en lämplighetskontroll av EU:s flygplatslagstiftning (se ovan).
- Ändringar av EU:s bussförordning (COM(2017) 647). Kommissionen menar att förslaget är föråldrat och framhåller att det ännu inte tagits upp för diskussion i rådet.
- Ändringar av förordningen om övervakning, rapportering och verifiering av koldioxidutsläpp från sjötransporter (COM(2019) 38). Kommissionen menar att förslaget är föråldrat då de föreslagna ändringarna redan har införlivats i EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS) som antogs 2023.
- Ändringar av förordningen om EU:s byrå för luftfartssäkerhet (COM(2020) 577). Kommissionen menar att förslaget är föråldrat eftersom ändringarna redan har införlivats i förordningen om det gemensamma europeiska luftrummet.
- Kodifieringen av direktivet om fordons mått och vikt (COM(2021) 769). Kommissionen menar att förslaget är föråldrat eftersom man 2023 föreslog nya ändringar av direktivet (se ovan).

– Förordningen om elektroniskt dataskydd (COM(2017) 10). Kommissionen menar att ingen överenskommelse förväntas från lagstiftarna och att förslaget blivit föråldrat efter att ny lagstiftning införts på området.

Upphävande av gällande lagstiftning

Avslutningsvis redovisar kommissionen att den under 2025 avser att ta initiativ till att en rättsakt inom utskottets beredningsområde ska upphöra att gälla. Rättsakten i fråga är rådets förordning 4058/89 om prissättning vid godstransporter på väg mellan medlemsstater, där kommissionen framhåller att det genom ny EU-lagstiftning har införts ett omfattande ramverk som reglerar vägtransporter, med fokus på säkerhet, miljökrav och rättvis konkurrens utan behov av prisreglering. Bestämmelserna i direktivet är därför överflödiga och bör avskaffas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att kommissionens arbetsprogram för 2025 berör en rad angelägna frågor och välkomnar arbetsprogrammets tydliga fokus på behovet av att stärka europeisk konkurrenskraft, bemöta det förändrade omvärlds- och säkerhetsläget samt förenkla EU:s lagstiftning.

Trafikutskottets beredningsområde präglas av internationellt samarbete, i synnerhet på EU-nivå. Utskottet konstaterar att kommissionen på transport- och digitaliseringsområdet aviserar fem nya initiativ och ytterligare fem utvärderingar eller kontroller av det rådande EU-regelverket. Inom utskottets beredningsområde redogör kommissionen därutöver för tio lagförslag där förhandlingarna fortfarande pågår, sex lagförslag som man avser dra tillbaka samt en gällande rättsakt man avser att upphäva.

Nedan följer utskottets iakttagelser och medskick med anledning av årets arbetsprogram.

Utvärdering och förenkling av EU:s lagstiftning

Enligt utskottet är det av stor betydelse att EU-politiken på transport- och digitaliseringsområdet är ändamålsenlig. Det innebär bl.a. att åtgärder ska utgå från ett existerande behov, att konsekvenser och kostnader för offentliga aktörer och företag ska begränsas till vad som är nödvändigt samt att lagstiftningen bör ses över kontinuerligt för att säkerställa dess relevans. Utskottet vill i sammanhanget understryka vikten av att motverka en betungande regelbörda och administrativ börda som riskerar att ha negativa inverkningar på den europeiska konkurrenskraften. Utskottet ser således mycket positivt på att kommissionen i arbetsprogrammet aviserar att den ska utvärdera och se över flera delar av den gällande lagstiftningen.

Enligt utskottet är det bl.a. mycket välkommet att kommissionen aviserar ett samlat grepp om och utvärdering av det samlade regelverket på det digitala

området, inte minst mot bakgrund av den snabba marknads- och teknikutvecklingen på området. Dessutom har ett antal nya lagar och regler tillkommit under de senaste åren, t.ex. om AI, data och cybersäkerhetskrav. Utskottet ser positivt på att undersöka möjligheterna för att effektivisera och förenkla regelbördan så att den inte i onödan belastar små och medelstora företag eller hämmar innovation, inte minst på det digitala området. Detta är avgörande för EU:s framtida konkurrenskraft.

Vidare ser utskottet fram emot att ta del av kommissionens utvärderingar av vissa regelverk på transportområdet, såväl för EU:s flygplatser som för inre vattenvägar. I sammanhanget vill utskottet också betona att frågor om hur och på vilka sätt medlemsstaterna genomför EU:s regelverk är centralt för att säkerställa ett harmoniserat regelverk och undvika fragmentering. Det finns därmed enligt utskottets mening goda skäl att också studera hur själva genomförandet av EU:s regelverk kan bli mer effektivt och enhetligt.

Kommissionens initiativ på transportområdet

Utskottet delar kommissionens bedömning i arbetsprogrammet om att ett väl fungerande europeiskt transportsystem är en grundläggande förutsättning för en stark ekonomisk utveckling och en sammanlänkad inre marknad. Utskottet ser därför positivt på den aviserade investeringsplanen för hållbara transporter. Planen ska stödja dels en påskyndad utbyggnad av laddinfrastruktur, dels en ökad produktion och distribution av hållbara transportbränslen. Ett väl fungerande och långsiktigt hållbart transportsystem spelar en avgörande roll för EU:s klimatomställning, och enligt utskottet kommer elektrifieringen att vara helt central i detta sammanhang. Utskottet vill även betona att takten i omställningen behöver öka för att EU ska kunna leva upp till det högt satta målet om klimatneutralitet till 2050.

Utskottet vill därutöver understryka betydelsen av att transportinfrastrukturen och transporterna fungerar även i tider av kris och beredskap. Behovet av ett motståndskraftigt transportsystem har inte minst aktualiserats i och med Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och det är enligt utskottet därför angeläget med åtgärder för att binda ihop och säkra motståndskraften i det europeiska transportsystemet. Detta gäller inte minst järnvägsnätet. Utskottet påminner i sammanhanget om att ett transportsystem som fungerar i fredstid också stärker förutsättningarna för att trafiken ska kunna upprätthållas även i kristider.

Utskottet noterar vidare att nio lagförslag från förra mandatperioden inom transportområdet ännu inte blivit antagna, bl.a. om nya regler för körkort, kombinerade transporter och informationstjänster på inre vattenvägar (RIS). Med anledning av det sistnämnda vill utskottet påminna om att det under våren 2024 prövade kommissionens förslag till reviderat RIS-direktiv och då fann att förslaget inte var förenligt med subsidiaritetsprincipen, i synnerhet den föreslagna ändringen av direktivets tillämpningsområde. Riksdagen ställde sig bakom utskottets förslag och beslutade att lämna ett motiverat yttrande till

Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (utl. 2023/24:TU21, rskr. 2023/24:168).

Den gemensamma digitaliseringspolitiken

Utskottet välkomnar att digitaliseringsfrågor utgör en viktig del i årets arbetsprogram, i synnerhet det tydliga fokuset på både AI och digital infrastruktur såsom fiber och 5G.

Nya initiativ på AI-området

När det kommer till AI noterar utskottet att kommissionen aviserar en rad nya initiativ, bl.a. en handlingsplan för kommissionens tidigare initiativ om s.k. AI-fabriker, en typ av AI-optimerade superdatorer som nystartade företag, myndigheter och forskare ska kunna använda för att utveckla modeller och system. Utskottet ser fram emot att få ta del av kommissionens handlingsplan och vill understryka att en välfungerande AI-infrastruktur är helt centralt för att Europa ska kunna vara ledande i AI-utvecklingen. Sverige har enligt utskottet goda förutsättningar att gå före, vilket inte minst visar sig av att Sverige och Linköpings universitet nyligen utsetts att stå värd för en av de sju europeiska AI-fabrikerna.

Utskottet noterar även att kommissionen i arbetsprogrammet aviserar en ny rättsakt om utveckling av AI- och molntjänster. Utskottet vill här understryka vikten av att eventuell ny lagstiftning på området kompletterar och skapar ett mervärde till den sedan tidigare beslutade AI-förordningen som ännu inte har genomförts fullt ut. Utskottet vill därför påminna om att kommissionen själv i arbetsprogrammet återkommande lyfter fram att EU-regelverket ska vara samstämmigt, sammanhållet och effektivt.

Utskottet vill framhålla att AI har potential att bidra med betydande nytta inom ett stort antal områden. Utskottet vill dock samtidigt understryka vikten av att beakta de risker och utmaningar som den avancerade tekniska utvecklingen för med sig. Utskottet ser bl.a. med oro på hur avancerade AI-tillämpningar kan användas för att sprida desinformation och påverka både demokratiska processer och politiskt beslutsfattande. Detta understryker betydelsen av god digital kompetens och breda allmänna kunskaper om AI hos befolkningen.

EU:s regelverk om digitala nätverk

Utskottet noterar att kommissionen avser att lägga fram ett nytt lagförslag om digitala nätverk som bl.a. ska underlätta för operatörer att tillhandahålla gränsöverskridande nätverksdrift och nätverkstjänster samt dessutom förbättra koordineringen av spektrumtilldelning. Utskottet ser fram emot att ta del av kommissionens lagförslag men vill samtidigt uppmärksamma att frågan om en ny rättsakt om just digitala nätverk varit föremål för flera diskussioner sedan en tid tillbaka. Ämnet aktualiserades inte minst i och med kommissionens

vitbok om Europas behov av digital infrastruktur från februari 2024 (COM(2024) 81) som utskottet granskade i utlåtande 2023/24:TU20.

Utskottet vill här påminna om att det i sitt utlåtande såg ett visst behov av att ompröva det nuvarande EU-regelverket på området, den s.k. kodexen om elektronisk kommunikation, men samtidigt betonade att arbetet med att harmonisera själva genomförandet av lagstiftningen behövde uppmärksammas ytterligare. När det gäller behovet av att konsolidera marknaden och skapa fler EU-omfattande operatörer underströk utskottet att detta inte får främjas på ett sätt som motverkar den konkurrens på marknaden som historiskt sett har gynnat konsumenters, företags och det offentligas möjlighet att få tillgång till digital infrastruktur till bra pris. Utskottet anförde att den europeiska grundmodellen med en konkurrensutsatt marknad, i kombination med stödåtgärder för att garantera täckning i mer avlägsna områden, har varit synnerligen framgångsrik.

Vidare framhöll utskottet att utgångspunkten i EU:s spektrumpolitik även fortsättningsvis bör vara att organisering, tillståndsgivning och förvaltning av radiospektrum är nationell kompetens. Utskottet påminde också om att det i ett tidigare motiverat yttrande över det dåvarande förslaget till direktiv om en kodex för elektronisk kommunikation (utl. 2016/17:TU8) slagit fast att en överföring av beslutskompetens om hanteringen av radiospektrum till EU-nivå inte var förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Sammanfattande bedömning

Utskottet ställer sig sammanfattningsvis bakom många delar i kommissionens resonemang om politikens inriktning på transport- och digitaliseringsområdet. För utskottet är det angeläget att EU-regelverket är ändamålsenligt, effektivt och inte medför onödiga regelbördor. Utskottet välkomnar därmed en löpande granskning av förutsättningarna för att förenkla, konsolidera eller i vissa fall upphäva betungande bestämmelser.

Utskottet ser vidare fram emot att ta del av både nya initiativ till lagstiftning och strategiska dokument samt kommissionens utvärderingar och kontroller av gällande rätt. Varje enskilt initiativ som presenteras måste dock bedömas när förslaget väl lagts. Utskottet kommer därmed att få möjlighet att pröva eller granska vissa av initiativen i särskild ordning.

Stockholm den 27 februari 2025

På trafikutskottets vägnar

Ulrika Heie

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ulrika Heie (C), Thomas Morell (SD), Gunilla Svantorp (S), Maria Stockhaus (M), Mattias Ottosson (S), Sten Bergheden (M), Kadir Kasirga (S), Helena Gellerman (L), Ann-Sofie Lifvenhage (M), Malin Östh (V), Magnus Jacobsson (KD), Oskar Svärd (M), Linus Lakso (MP), Johanna Rantsi (M), Patrik Jönsson (SD), Inga-Lill Sjöblom (S) och Fredrik Stenberg (S).

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2025